Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP • *www.evangelikuselet.hu* *77. évfolyam, 43. szám* ■ *2012. október 28.* ■ *Szentháromság ünnepe után 21. (Biblia-) vasárnap* Ára: 250 Ft

„Normát nyújtó tekintély és önmagával párbeszédre hívó útitárs. Sokféle ember mégis egészen egybecsengő tanúságtétele. Gyakran otthonosan ismerős, máskor egészen titokzatos világ. És ez nagyon jó így."
Az én Bibliám ▶▶ *7. oldal*

„Horváth fel is ajánlotta neki, hogy érseknek nevezteti ki. Természetesen ezt Ordass mint az evangélikus egyház alkotmányával is ellentétes ajánlatot elvetette."
Ordass Lajos, a megvesztegethetetlen ▶▶ *6. oldal*

„S valóban – teszem hozzá a magam gondolatait – fontos megkülönböztetni a hagyomány öltözékeit a kegyelem ruhájától."
Margójegyzetek a liturgikus öltözékekről ▶▶ *2. oldal*

Borsod-hevesi mentőcsomag? ▶▶ *3. oldal*
A Mária-paradoxon ▶▶ *5. oldal*
Anyakönyvi érdekességek ▶▶ *9. oldal*
Zengedező aréna ▶▶ *4. oldal*
Ciki-e Jézust követni? ▶▶ *8. oldal*
Melléklet: ÚTITÁRS – magyar evangéliumi lap

FOTÓK: SEREG KRISZTIÁN – REFORMÁTUS.HU

Deák téri gimnazisták irodalmi műsora a filmszínház színpadán

Reformációi gálaest az Urániában

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) október harmadik vasárnapján rendezte meg már hagyománnyá vált reformációi gálaestjét. A patinás budapesti Uránia Nemzeti Filmszínház nagyterme zsúfolásig megtelt az ünneplőkkel, közöttük egyházi vezetőkkel és a kulturális élet neves képviselőivel. A sokszínű programban megszólaltak kórusművek, elhangzott bizonyságtétel, és átadták a Protestáns Újságírók Szövetségének (Prúsz) szakmai díját. Az est egyúttal jótékony célt szolgált: az összegyűlt adományokat a Deák Téri Evangélikus Gimnázium kapta.

Az ünnepi alkalom nyitányaként a MEÖT elnöke, *Steinbach József* református püspök köszöntötte az egybegyűlteket. A reformáció hónapjának mottójául választott, római levélbeli igét idézve – *„A reménység pedig nem szégyenít meg"* – beszélt a hit erejéről, arról a többletről, amelyet a jövőbe vetett hit reménysége ad a földi életben. Kiemelte a híveknek, az egyházaknak a reménység továbbadásáért viselt felelősségét.

A püspök megnyitóbeszéde után a *Pax et Bonum* kamarakórus zsoltárfeldolgozásokat és motettákat énekelt *Opicz József* karnagy vezényletével. A kórus a fóti Evangélikus Kántorképző Intézet nyári tanfolyamainak hallgatóiból és tanáraiból alakult 2008-ban, *Abaffy Nóra* vezetésével, akkor még *Protestáns fiatalok kamarakórusa* néven. A zene egyébként meghatározó szerepet kapott a programban: a *Simon Norbert* trombitakíséretével zajlott közös éneklés keretbe foglalta a műsort.

A protestáns kulturális esteken hagyományosan előadás is elhangzik. Ez alkalommal *dr. Réthelyi Miklóst (képünkön)* hallgathatták meg a résztvevők. A hívő katolikus, de felesége révén evangélikus kötődéssel is bíró orvosprofesszor – 2010 és 2012 között nemzetierőforrás-miniszter – *Hit és tudományos közélet* című előadásában kifejtette: a kötőszó megválasztása a címben nem véletlen, számára ez a helyes reláció a hit és tudomány között. Ahogy a tudomány a közélet része, úgy az a hit is.

XVI. Benedek pápa éppen a közelmúltban – a II. vatikáni zsinat megnyitásának ötvenedik évfordulója alkalmából – hirdette meg a hit évét. A hit az emberi élet alapját képezi, lehetővé teszi a tudós számára a tágabb horizonton való tájékozódást. Kialakítja a kutatóban azt a hozzáállást, hogy a világ megismerhető, és racionális értelem szerint épül fel.

Réthelyi professzor elmondta: nem tud komoly tudóst hit nélkül elképzelni. Idézte a nagy természettudós, politikus és nyomdász *Benjamin Franklin* maga készítette sírfeliratát 1728-ból, mely tanúskodik a feltámadásba vetett hitéről *(lásd a következő oldalon).* Több ízben is feleleventette – az idén száz éve született evangélikus – *Szentágothai János* anatómusprofesszor gondolatait, többek között arról, miért is nem létezik „tudományos világnézet".

▶▶ *Folytatás az 5. oldalon*

SEMPER REFORMANDA

„Zsolt 38,16: *Mert benned reménykedem, Uram,* azért nem hallom meg őket, és hallgatok. Mert nem akarom, amint ők tanítják és cselekszik, a magam vigasztalását tulajdon bölcsességemre, tisztességemre és igazságomra bízni, hanem egyedül tereád és a te kegyelmedre. *Te hallgass meg engem, én Istenem és Uram:* Reménységemet nem fogod semmivé tenni, hanem válaszolsz kérésemre, és eleget teszel neki. Az én dolgom kérnem és várnom téged és a te kegyelmedet. A te dolgod pedig, hogy meghallgass, kérésemre válaszolj, és reménységem beváltsad. Akik azonban önelégültek, és semmiben szükséget nem éreznek, azok nem is várnak, nem is remélnek semmit; azért nem is hallgatja meg őket senki, nem is válaszol nekik senki, nem is elégíti ki őket senki; hiszen már mindenük megvan."

▶▶ *Luther Márton:* A harmadik bűnbánati zsoltár (Zsolt 38) *(Schulek Tibor fordítása)*

Biblia-vasárnap elé

■ Dr. Pecsuk Ottó

A Magyar Bibliatársulat ülésein – évente három-négy alkalommal – tizenegy protestáns és egy ortodox felekezet képviselői ülnek együtt. Közös élményünk, hogy minden felekezeti különbségünknél fontosabb közös örökségünk, a teológiánkban és istentiszteleti életünkben meghatározó szerepet betöltő Szentírás.

A reformáció napjának közeledtével jó felidéznünk, hogy a reformációban született egyházak a *sola Scriptura* (egyedül a Szentírás) elv talaján állnak. Ez az elv ezer szállal kötődik a *sola fide* (egyedül hit által) elvhez, hiszen egyedül a Szentírásból tudhatjuk biztosan, hogy hit által igazulunk meg Isten színe előtt, és nyerünk örök üdvösséget.

Annak idején ez az elv reformátor atyáink számára minden másnál hathatósabb segítséget nyújtott ahhoz, hogy megfogalmazhassák, mi a problémájuk a pápaság skolasztikából örökölt tanításával, azzal, hogy mindaz, ami az üdvösséghez szükséges, a hagyományból (az egyház tanításából) és az emberi értelem felismeréseiből megismerhető.

Megőrizve és vallva reformátor eleink felismerését, úgy gondolom, ma már árnyaltabban fogalmazunk a Szentírás és az egyházi hagyomány, illetve a Szentírás és az egyház közössége által hordozott Szentírás-értelmezés kapcsolatáról. Ha nem állunk benne az egyház sok évszázados írásértelmezői hagyományában és az Íráson alapuló életgyakorlatában, nem érthetjük meg ezt a csodálatos könyvgyűjteményt a maga néhol háromezer éves mondataival.

De miért is olyan fontos számunkra a helyes írásértelmezés? Mert minket reformátor őseinkhez hasonlóan elsősorban nem a Biblia allegorikus, erkölcsi vagy dogmatikus értelmezése érdekel (mint esetleg más keresztyén hagyományban álló testvéreinket), hanem a Biblia *eredeti* jelentése és üzenete.

Luther és *Kálvin* után vált a Biblia következetes és tudományos tanulmányozása ennyire fontossá és hangsúlyossá az egyházban, vállalva még azt a veszélyt is, amelyet a reneszánsz humanizmusában megjelenő, majd a felvilágosodásban kiteljesedő „bibliakritika" jelentett. Számtalan rossz példáját láthatjuk ma annak, hogyan próbálják sokan a Biblia üzenetét a mai (poszt)modern világfelfogáshoz szabni, azzal összeegyeztethetővé tenni. E kísérletek ellen azonban éppen hogy úgy tudunk sikerrel fellépni, ha megőrizzük a Biblia eredeti értelmét kereső kutatás vágyát és tudományos követelményeit: reformátori örökségünket.

A reformátorok követőiről sokszor mondták kritikusaik, hogy a Bibliában hisznek. A biblikus hit azonban nem egy könyv imádata, „bibliolatria": a Biblia azért szent és egyedülálló könyv, mert Jézus Krisztusról tesz tanúbizonyságot. Jézus Krisztus adja meg a Szentírás valódi tekintélyét és egyedülálló lelki egységét, amely átragyog a sokféle és hosszú idő alatt keletkezett írások gyűjteményén. Jézus felé mutat az *Ószövetség,* az *Újszövetség* pedig arról az örömhírről tudósít, hogy az eljött Krisztus nem más, mint a názáreti Jézus.

A Biblia eredeti jelentésének tisztelete elvezet bennünket ahhoz a felismeréshez is, hogy a Biblia történetírás is. Isten velünk, emberekkel kapcsolatos, kegyelmes és megváltó tetteinek krónikája. Megtudjuk belőle, hogy Isten a történelem ura, aki történelmi eseményeken keresztül jelentette ki magát. Az *Ószövetség* úgy viszonyul az *Újszövetséghez,* mint egy dráma bevezető felvonása a második felvonáshoz, ahol a dráma már a maga teljességében bontakozik ki. Ez az üdvtörténet, amelynek mi is részesei vagyunk, és amelyet nem ismernénk, ha Isten nem adta volna nekünk a Bibliát.

A Biblia emellett hitre szólító könyv is. Ma is megszólít embereket, akiknek a Biblia olvasása, hallgatása közben megváltozott az életük. Olyan változás ez, amely nem magyarázható pszichológiailag, nem határozható meg szociológiailag, nem köthető a Biblia egy bizonyos üzenetéhez vagy mágikus mondatához. Ahány megváltozott élet, annyi üzenet. S hogy ez újra és újra, mindig változó módon megismétlődhet, bizonysága annak, hogy Isten bárkit és bármikor megragadhat és megváltoztathat titokzatos eszköze, a Szentírás által.

A Biblia azért is fontos, mert meggyőződésünk szerint az emberi civilizáció és kultúra egyik legnagyobb formálója. Az ókorban a legnagyobb tudósokat foglalkoztatta a Biblia üzenete, mint például a teológus-filozófus *Augustinust* vagy a bibliafordító nyelvművész *Jeromost.* A „sötét középkorban" sem maradhatott volna fenn az európai írásos civilizáció a keresztyén szerzetesek kéziratmásoló tevékenysége nélkül.

A 9–10. században, már jóval a reformációt megelőzően a nemzeti nyelveken olvasható Biblia iránti igény vezetett el oda, hogy az európai nyelvek megszülettek, és azokon szinte azonnal jelentős irodalom jöhetett létre. A Biblia kultúrateremtő erejének köszönheti létrejöttét az európai színjátszás és az egyetem.

A Biblia „ellenségként" középpontba került a felvilágosodásban is. Ma az európai kultúra szeretné levetni magáról a Biblia gyámkodását és terhesnek érzett örökségét – nekünk azonban folytonosan figyelmeztetni és emlékeztetni kell másokat erre az örökségre. Kötelező gyakorlat.

A szerző református lelkész, a Magyar Bibliatársulat főtitkára

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Urunk Istenünk, csak a te szavad teheti teljessé töredezett életünket, szakadozott világunkat. Ezért könyörgünk hozzád.

[Lektor:] Könyörgünk egyházunkért és a földön élő összes keresztényért. Segíts bennünket, hogy közösen, egy szívvel tanúskodjunk rólad, keressük akaratodat, és példát mutassunk a szeretetben minden embernek. Kérünk téged…

[Gyülekezet:] …add, hogy szavaidból meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk gyülekezetünkért és benne önmagunkért. Add, hogy jól használjunk fel minden lehetőséget, amikor veled találkozhatunk, akaratodat megismerhetjük, szereteted átélhetjük. Segíts bennünket testvérként szeretni egymást és a tőled kapott képességeinket a közösség szolgálatába állítani. Ajándékozz meg nyitottsággal azok felé, akik a mi gyülekezetünkben keresnek téged. Kérünk téged…

[Gyülekezet:] …add, hogy szavaidból meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk hazánkért és benne minden emberért. Segíts mindnyájunkat tisztességesnek maradni mindennapi küzdelmeink közepette, és adj bölcsességet azoknak, akik életeket befolyásoló döntéseket hoznak. Kérünk téged…

[Gyülekezet:] …add, hogy szavaidból meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk minden szükséget szenvedőért. Azokért, akik betegek, és azokért, akik betegeket ápolnak. Azokért, akik gyászolnak, és azokért, akiknek közeli halálukkal kell szembenézniük. Azokért, akik megélhetési gondokkal küzdenek, és azokért, akiknek nyugalomra, békére és elfogadásra lenne szükségük. Azokért, akiknek családi problémáik vannak, és azokért, akik csak vágynak családra, de egyedül élnek. Minden szükségünkben te tudsz megajándékozni minket gazdagabban, mint kérnénk vagy gondolnánk. Kérünk téged…

[Gyülekezet:] …add, hogy szavaidból meríthessünk erőt ehhez.

[Lektor:] Könyörgünk mindenkiért, aki téged keres, és mindenkiért, akinek életfeladata a te szavaid hirdetése: hittantanárokért, gyülekezeti munkásokért, lelkészekért és minden elhivatott keresztényért. Könyörgünk önmagunkért is, hogy egész életünkben kutassuk szavaid kincsestárát, és kapcsolatban lehessünk veled most és az örökkévalóságban. Kérünk téged…

[Gyülekezet:] …add, hogy szavaidból meríthessünk erőt ehhez.

[Lelkész:] Hitet teremtő, vigasztaló, erőt adó, gyógyító szavaid erejére bízzuk magunkat és az egész világot. Ámen.

Itt nyugszik Benjamin Franklin teste, egy könyvnyomtatóé; olyan, mint egy régi könyv fedőlapja, amelyből kivették a belsejét, amelyről leszedték a föliratot és az aranyozást – férgek eledele. Azonban maga a mű nem vész el, hanem hite szerint egykor újra meg fog jelenni egy új, szebb kiadásban, újra átnézve és javítva a szerző által!

Benjamin Franklin (1706–1790) amerikai diplomata, feltaláló, író, politikus, természettudós, filozófus, nyomdász maga fogalmazta sírfelirata

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 21. (BIBLIA-) VASÁRNAP – JN 5,39–44

A VASÁRNAP IGÉJE

Vedd és olvasd!

Tolle, lege! Tolle, lege! Vedd és olvasd! Vedd és olvasd! – *Augustinus,* a Kr. utáni 4–5. században élt egyházatya *Vallomások* című gyónásában mondja el megtérésének történetét: miképpen küzdött kétségeivel és kísértéseivel, amikor gyermekhangon énekelve hallotta a fenti szöveget. Megértette az indítást, és azonnal kezébe vette a Szentírást, amelynek olvasása óriási hatással volt rá. A Biblia teljesen megváltoztatta az életét.

„Sola Scriptura" – „Egyedül az Írás" – hangzott és hangzik a lutheri reformáció egyik sarkalatos tétele. Az európai szellemi élet középpontjába került a Szentírás, de ami még fontosabb, nemzeti nyelvekre lefordítva egyre több ember vehette a kezébe, és igei kinyilatkoztatása sokak szívében gyökeret vert. A német és a magyar irodalmi nyelv kifejlődését a bibliafordításnak (a németeknél *Luther,* nálunk a Károli-Biblia) köszönhetjük Isten kegyelméből. Szép feladat felmérni a Biblia hatását a művészet világára, de ennek itt még csak a vázlatára sem törekedhetünk, megvannak ennek a méltó forrásai.

Igaz, a modern Európa történetében volt egy ideiglenes szellemi döccenő a Bibliával kapcsolatosan, de az csak jót tett a Szentírás tekintélyének, mert ha az ember rosszat gondolt is a Bibliáról, Isten azt jóra fordította szent hatalmánál fogva, és különös eredmény született ebből. A 18. század közepén *Voltaire* francia filozófus meglepő bátorsággal jelentette ki, hogy „száz év múlva a Biblia csak múzeumi tárgy lesz". Ehhez képest még a 21. században is – ez a különös – a Szentírás újabb és újabb kiadásai érik el a legnagyobb példányszámot a nagyvilágban. Érdekes adalék, hogy egy magát elvilágiasodott társadalomnak tartó európai államban a könyvek közül a Biblia található meg a legtöbb családban (egy felmérés szerint). Nem ezért fontos azonban a Szentírás, hanem azért, amit Jézus mond róla.

Erre utal a reformáció már említett saroktétele: egyedül az Írás! Hit és kegyelem mellett egyedül az Írás! Mert Jézus Krisztus ebben a felolvasandó igeszakaszban világosan kijelenti az Írás könyveiről: *„…azok pedig rólam tesznek bizonyságot."*

Ezért van különös jelentősége a Biblia-vasárnapnak! A megelőző vasárnapokon sem hiányozhatott szószékeinkről a Biblia, amely Isten igéjét tartalmazza, és válik a Léleknek köszönhetően Szentírássá, de ezen a kiemelt vasárnapon minden tekintetben szembesülnünk szükséges ennek a különös isteni ajándéknak életbe vágó fontosságával. Részben mert előkészíti a reformáció ünnepét is.

A leghangsúlyosabb azonban az, amit éppen a reformáció – és főleg Luther – helyezett a szívünkre: az Írás Jézus Krisztusról tesz bizonyságot! Egyedül Krisztus! Egyes szám első személyben jelenti ki ezt az Úr Jézus egy különös vitahelyzetben *János evangéliuma* 5. fejezete szerint. Jézus kiemeli, hogy Isten bizonyságtétele és az Írás bizonyságtétele róla szól.

A Biblia-vasárnap kedves alkalom arra, hogy gyakorlati és hitbeli (elméletinek látszó) kérdéseket elevenítsünk fel. Gyakorlati törekvésünk lehet, hogy legyen mindenkinek saját Bibliája, és forgassa is azt, mert akkor előbb vagy utóbb megszólal számára Isten igéje. S éppen ez a hitbeli nyereség is: egyszer csak az ige – és ez már a Szentlélek titka – mozgósít, megtérít vagy megújít, tiszta fénnyel ragyog bele az életünkbe.

Az Írás szolgálata: bizonyságot tenni Krisztusról! Nem elégszer idézzük Luthert, aki az egész Szentírásra nézve – beleértve az *Ószövetséget* – kijelentette, hogy abból az a fontos, ami Krisztust hirdeti. Az evangélikus szószékeken nem „okoskodó beszédekre" van szükség, hanem ahogyan az Írás a kereszthalálig engedelmes Krisztusról (Fil 2,6 kk.) tesz tanúbizonyságot, az ige evangélikus szolgáinak is e szerint kell cselekedniük.

Ha ez történik, akkor nem egoista szempontok motiválnak bennünket, szemben azokkal, akik az Írást saját önző érdekük miatt kutatták vagy kutatják (39. v.), hanem Krisztus fenséges alakja ragyog fel számunkra, és rácsodálkozunk Isten szeretetére. Akkor nem hamis dicsőségkeresések jellemeznek bennünket, hanem látni fogunk a világ világosságában, látni fogjuk megváltottságunkat, és egyedül Istent magasztaljuk Krisztusért. Akkor semmiféle egyéb „név" nem vezet félre bennünket az üdvösség keskeny útjáról (Mt 7,14), mert tudjuk, nincs más név, csak az ő neve (ApCsel 4,12). S ha Krisztust látjuk az Írásnak köszönhetően a Szentlélek által, akkor az életünkbe költözik az Isten szeretete.

Őszinte alázattal és a bűnbánat készségével állítsuk bele magunkat ennek a szent igének a világosságába ezen a mai vasárnapon. Nincs-e meg a veszélye annak, hogy esetleg a polcunkon vagy az éjjeliszekrényünkön ott van ugyan a Biblia, de olyan, mint a kikapcsolt világítótest? Esetleg mégsem akarunk ahhoz a Krisztushoz menni, aki életét adta értünk. Nehogy ez a vád a fejünkre hulljon vissza: *„és mégsem akartok hozzám jönni".* És ne földi híresség „neve" vezessen félre bennünket, akik mindenféle messianisztikus ígérgetéssel csábítanak bennünket, hanem Jézus szava: *„Én az Atyám nevében jöttem…"*

Nemcsak Jézus korában voltak, ma is vannak hamis messiások; ettől a kísértéstől a Szentírás védhet meg bennünket, amikor igeként megszólal az életünkben, és mi Krisztus dicsőségét imádjuk. Mert ez az egy dicsőség van Istentől!

„Minden fakul, minden romlik, / Márványvár is összeomlik. / Biborleplek ronggyá mállnak, / Dicsőségek füstbe szállnak. / Csak ez a könyv nem tér porba, / Mintha volna élő lelke!… / Ez a könyv a Mózes bokra: /Isten szíve dobog benne." *(Gárdonyi Géza: Írás a Bibliába.)*

Isten szíve pedig Krisztus, a Fiú, aki az Atya nevében jött, hogy nekünk itt, a földön már újjászületett életünk és nála örök életünk legyen „egyedül kegyelemből, hit által". Miért vonakodnánk hozzá menni?

■ Ribár János

Imádkozzunk! Atyánk, Fiad nevében kérünk, add Szentlelkedet, hogy a Szentírás a te élő beszédeddé, igévé alakuljon az életünkben, és akkor minden a miénk, a bűnbocsánattól az üdvösségig. Ámen.

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

Mit jelent nekem…

Margójegyzetek a liturgikus öltözékekről

▶ **A *Régi-új liturgikus sarok Mit jelent nekem…* című belső sorozatában most egy kis excursust (kitérőt) teszünk. Néhány hete megjelent lapunkban egy vezércikk, amely úgy ítéli meg, hogy összevisszaság alakult ki a liturgikus öltözékek terén. (*D. dr. Harmati Béla: Egyházunk belső egységének külső jelei. EvÉlet,* szeptember 12., 1. o.) Nem szeretnék vitába szállni a cikk írójával, hiszen tudom, hogy az egy bizonyos formát ismerők és használók számára minden megújulás zűrzavarnak látszik, s bizonyos vagyok benne, hogy a megújulás, gazdagodás folyamatában még a tanulás, tisztázás, letisztulás fázisában vagyunk. Az akkori írásra reagált egy tárgyszerű, informatív válaszcikk, amely sok mindent tisztázott. (*Tubán József: Az egyház egysége vagy az egység egyháza? EvÉlet,* október 7., 13. o.) Ezért az alábbi sorokat nem újabb válasznak szánom, hanem személyes véleményemet, élményemet, tapasztalatomat szeretném megosztani olvasóinkkal. Arról vallok ugyanis, mit jelent nekem a liturgikus öltözék, s talán e magánvéleményt tükröző gondolatok némi objektív információt is hordoznak napirenden lévő témánkkal kapcsolatban.**

A háromféle liturgikus öltözéket – Luther-kabát, Luther-kabát stólával, illetve alba stólával – én színgazdagságként, lehetőségként, üzenetet hordozó jelképként élem meg. (S akkor még nem is beszéltünk az úgynevezett papi civilről – a kollárés ingről –, amelyet be sem vezettek, csak elkezdtek hordani, s ma már igen elterjedt az evangélikus gyakorlatban. Erről a folyamatról még nem írt senki, pedig ez is „megérne egy misét".)

Három élményemre utalok: egy igehirdetésre, egy szolgálatsorozatra és egy konferenciazáró istentiszteletre.

Az igehirdetés egy hete hangzott el, s a lelkészek levelezőlistáján közkinccsé tétetett. Lelkész testvérem a jézusi példázatról ír, s abban különösen is fókuszál arra, mi történt a menyegzőn azzal, akinek nem volt megfelelő ruhája. Különbséget tesz a magunkra öltött ruhák (adott esetben papi ruhák) és a menyasszony (adott esetben Krisztus menyasszonyának) ruhája közt. A pap magára ölti, a menyasszonyt öltöztetik.

S valóban – teszem hozzá a magam gondolatait – fontos megkülönböztetni a hagyomány öltözékeit a kegyelem ruhájától. Amikor a Szentírás fehér ruháról beszél, akkor arról szól, hogyan öltözteti át és fel az embert tiszta (fehér) ruhába az Isten kegyelme. (A menyasszony fehér ruhája nem egyszerűen az emberi tisztaságot jelenti, hanem azt, hogy a vőlegényhez tartozik!) Az igehirdetésben olvastam a következő mondatokat: „Véleményem szerint is jobban illik a Krisztus evangéliumának hirdetéséhez a fehér, mint a fekete papi ruha, amely egyébként sem papi öltözék, hanem doktori. Egy kicsit nevetséges is, amikor velem együtt sok »középszerű« ember úgy sürög-forog benne, mintha…"

A másik élményem egy nagy vidéki gyülekezethez kötődik, ahol egy héttel ezelőtt vendég igehirdetőként jártam egyházzenei áhítaton. Mivel szolgálatom a konfirmációi vizsga és a konfirmációi ünnep közt zajlott, megpróbáltuk tudatosan végiggondolni, melyik liturgikus öltözék milyen funkciót hordoz.

A konfirmációs vizsga áhítattal kezdődött, egyszerű liturgikus formában – természetes volt hát, hogy a lelkészek a Luther-kabátra stólát vettek. A stóla itt a papi szolgálat jelképe – hiszen Krisztus felvett igáját szimbolizálja. Amikor azonban a vizsgára került a sor, a lelkészek levetették a stólát – jelezve, hogy most tanítói „szerepkörben" vizsgáztatnak. Ez nem liturgikus esemény, de az egyház tanításáról van szó.

Luther, amikor tanított, amikor tanító jellegű kátéprédikációit mondta, amikor a délutáni ige-istentiszteleten szolgált, ilyen „doktori" öltözékben volt. Ez a tanult – s így tanító – emberek doktori ruhája. Luther a Szentírás doktoraként állt a katedrára és a szószékre. Amikor azonban úrvacsorai (szentségi) istentiszteletet tartott, maga is albát (s rá palást jellegű miseruhát) viselt.

A konfirmációi vizsga után az volt a feladatom, hogy a hangversenyen biblikus meditációval szolgáljak. Papi civilben álltam az olvasópulthoz – jelezve, hogy lelkészként szólalok meg, de mutatva azt is, hogy nem istentiszteleti vagy liturgikus alkalmon vagyunk együtt. A másnapi konfirmációi ünnepi istentisztelet azonban már stólával viselt albában zajlott (a presbitérium – alternatív lehetőségeket elfogadó – döntése nyomán!), s ez egyértelmű jelzése annak, hogy úrvacsorai istentisztelet szolgálattevői állnak az oltár előtt.

Egy nap leforgása alatt a gondolkodó gyülekezeti tag nyomon követhette, mi mire való. A tudatos tanítványi élethez és egyháztagsághoz ez is hozzátartozik: megérteni, mi miért van az egyházban, s mi milyen üzenetet hordoz.

A harmadik alkalom egy nemrégiben lezajlott konferencia záró istentisztelete volt. Ketten végeztük a szolgálatot: kollégám Luther-kabátban stólával – ő volt az igehirdető; én albában – én voltam a liturgus, aki mind a bevezető, mind pedig az úrvacsorai szertartást végeztem. Ez nemcsak lelkipásztori szempontból volt fontos – hogy tudniillik a kettő jól megfér egymás mellett, s nem az egyik kiváltja a másikat –, hanem beszédes bemutatása annak, milyen funkciót hordozhat az eddig megszokott, és milyet az újonnan, alternatív lehetőségként engedélyezett.

Mit jelent nekem…? Nekem az egyház színgazdagsága azt jelenti a szó szoros és átvitt értelmében egyaránt, hogy régi és új, kétféle tradíció jól megfér egymás mellett, s jelenti azt is, hogy mindennek értelme van, ha nyitottan befogadjuk a mondanivalóját. S ha így van, akkor nem összevisszaság, hanem egy gazdagabb rend jön létre, amelyben minden a helyére kerül.

■ Dr. Hafenscher Károly (ifj.)

Megújult templom és kert

Templom- és templomkert-szentelési hálaadó istentiszteletet tartottak október 21-én a Bényei Evangélikus Egyházközségben. Az ünnepi istentisztelet liturgiai szolgálatát *Krámer György,* a Dél-Pest Megyei Egyházmegye esperese, püspökhelyettes és *Buday Zsolt* helyi lelkész végezte. Isten igéjét *dr. Fabiny Tamás* püspök hirdette.

Az egyházkerület lelkészi vezetője a 26. zsoltár 8. versét választotta prédikációjának alapigéjéül: *„Uram, szeretem a te házadat, a te dicsőséged lakóhelyét."* Igehirdetésében a kétszáztizennyolc éves bényei templom múltját is felidézte. A bényeiek életében mindig is fontos szerepet töltött be Isten hajléka és az ott elhangzó igei üzenet, nemzedékeken keresztül hangzott az ige ebben a templomban – mondta. Ám az ünnepek után jönnek a hétköznapok. „Legyen meg a szeretet Jézus és a templom iránt a hétköznapokban is" – helyezte a hallgatóság szívére üzenetét Fabiny Tamás.

SÜLE ZSOLT FELVÉTELE

A templom ünnepi csendjében adott hálát a gyülekezet teremtő Urának azért, hogy kívül-belül renoválhatta az épületet és a templomkertet, illetve az ott álló első és második világháborús emlékművet is felújíthatta. A munkálatokat pályázati pénzből, a gyülekezeti tagok adományaiból és az önkormányzat által nyújtott anyagi támogatásból finanszírozta a helyi evangélikus közösség.

A felújítás 2011-ben kezdődött, így a tavaly, illetve idén pünkösdkor konfirmáltak nem térdelhettek az Úr oltárához. Az ünnepi hálaadó istentiszteleten azonban ők járultak először az Úr szent asztalához.

Az ez évben konfirmáltak emléktáblát ajándékoztak a gyülekezetnek, amelyen az 1994 óta itt szolgáló lelkészek névsora olvasható. A táblát Krámer György áldotta meg. (A közösség korábbi lelkészeinek nevét már régebben megörökítették egy másik táblán.)

A hálaadó istentiszteletet a gombai református gyülekezet énekkara és a bényei evangélikusok *Matána* kórusának szolgálata tette még ünnepélyesebbé.

■ Kopcsándi Károlyné

Száz év az örökkévalóság szolgálatában

Temploma fennállásának századik évfordulóját ünnepelte október 20-án, szombaton a szentgotthárdi evangélikus gyülekezet. Az alkalmon *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten igéjét. A liturgiában *Rostáné Piri Magda* vasi esperes, *Kollerné Loós Zsuzsanna* helyi, valamint *Loós Csaba* nyugdíjas lelkész vett részt.

Nyírő Gábor orgonaművész, az egykor Szentgotthárdon szolgáló *Nyírő Scherer József* unokája orgonajátékával örvendeztette meg a jelenlévőket, a hittanosok pedig énekükkel szolgáltak.

Szemerei János Lk 12,32 alapján a templom igazi feladatáról beszélt, amely az örökkévalóság szolgálata. „A templom jelként áll itt. A gondviselő és irgalmas Istent hirdeti, aki törődik az övéivel" – mondta prédikációjában a püspök.

Az úrvacsorás istentiszteletet követő közgyűlést *Csukly Gergely, Csukly Tamás* és *Bene Krisztina* zenei szolgálata vezette be. A programban először Kollerné Loós Zsuzsanna számolt be az elvégzett felújítási munkákról, és köszönte meg a kapott támogatást. A lelkésznő elmondta, hogy a közösségben szolgáló lelkészek nevét a jövőben márványtábla örökíti majd meg a templom falán. Sikerült megvalósítani egy régi álmot is: a száz évvel ezelőtti tervekben szereplő toronyóra most végre elkészült, és felkerült a helyére.

ADÁMI MÁRIA FELVÉTELE

A beszámoló után presbiterek olvasták fel a gyülekezet történetét, és a hittanos gyerekek segítségével bemutatták az eddigi négy lelkipásztort ábrázoló, újonnan készített portrékat. A rajzok eredetijei közül jelen volt *Molnár Jenő* nyugalmazott lelkész, aki sok szeretettel köszöntötte a híveket.

Köszöntőt mondott többek között Rostáné Piri Magda esperes és *Varga Ottó* őriszentpéteri római katolikus plébános. *Huszár Gábor* polgármester oklevelet nyújtott át a lelkésznőnek. Köszöntőbeszédét ezzel a jókívánsággal zárta: „Az egymásba és Istenbe vetett bizalom tartsa össze a közösséget a következő száz évben is!"

■ A. M.

Pécsről indulva Pécsre érkezett

Ócsai Zoltán lelkész beiktatása

***Szabó Vilmos Béla,* a Tolna-Baranyai Egyházmegye esperese október 20-án, szombaton beiktatta hivatalába *Ócsai Zoltánt,* aki ezután a Pécsi Evangélikus Egyházközség lelkészeként fog szolgálni *Németh Zoltán* mellett.**

Az ünnepi istentisztelet első részében az esperes 1Thessz 5,16–18 alapján bátorította a gyülekezet új lelkészét, felhívva a figyelmet az öröm, az imádság és a hálaadás naponkénti gyakorlására. Hálára adhat okot az is – tette hozzá –, hogy a gyülekezet idén fel tudta újítani templomát.

Az ünnepi istentisztelet liturgiájában Németh Zoltán jelenlegi és *Baranyay Csaba* korábbi pécsi lelkész segédkezett. Miután Ócsai Zoltán átvette megbízólevelét, imádság hangzott el, majd a jelen lévő több mint húsz evangélikus lelkész mondott áldást, illetve az ökumené jegyében más pécsi felekezetek lelkipásztorai is elmondhatták igei útravalójukat.

Az újonnan beiktatott lelkész a szószékre vonulva 1Kor 3,11 verse alapján – *„Mert más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, amely a Jézus Krisztus"*– hirdette Isten igéjét a gyülekezetnek. Prédikációjában kifejtette: sokszor gondoljuk azt, hogy mi döntjük el, mire alapozzuk az életünket. Pedig, ahogyan Pál is írja, ez nem lehetőség, hanem ténykérdés: Krisztus az alap – figyelmeztetett a beiktatott lelkész.

Az istentisztelet ünnepi közgyűléssel folytatódott.

Ócsai Zoltán négy gyermek édesapja. Húsz évvel ezelőtt mint segédlelkész szolgált már ebben az egyházközségben, majd váraljai és győri évek után tért vissza idén ősszel a baranyai megyeszékhelyre.

■ Sinka Csaba

Borsod-hevesi mentőcsomag?

Beszélgetés dr. Fabiny Tamással, az Északi Egyházkerület püspökével

ÉGTÁJOLÓ

– A szeptember 21-i kerületi közgyűlésen behatóan foglalkoztak a Borsod-Hevesi Egyházmegye jövőjével, majd az érintettek bevonásával stratégiai munkacsoportot választottak. A választási törvénytelenségek, valamint az egyházmegye katasztrofális népmozgalmi és gazdasági mutatói miatt volt erre szükség. Megszüntetik az egyházmegyét?

– Önmagában a térképek átrajzolása még semmit nem oldana meg, ehelyett a hívek pásztorolásának intenzívebbé tételére kell törekednünk. Divatos szóval élve mentőcsomagot állítottunk össze. Legfontosabbnak a missziói lelkület erősítését, a gyülekezeti programok élénkítését tartjuk. Ennek érdekében az egyházkerület 2013-as keretében pályázati alapot fogunk elkülöníteni az egyházközségek és kisebb térségek evangélizációs és hitépítő programjaira.

Szeretnénk továbbá elérni, hogy társgyülekezeti kapcsolatok létesüljenek a szegényebb borsodi és az egyházkerület más vidékein élő, anyagilag erősebb egyházközségek között. Szeretnénk, hogy a szükséges anyagi támogatás valóban működő testvéri kapcsolat keretében érkezzen ide.

– Hogyan próbálnak segíteni a nehéz körülmények között könnyen megfáradó lelkészeknek?

– Azt kérjük az egyházmegye most megválasztandó elnökségétől, hogy dolgozzon ki többéves hivatásgondozó programot, és – részben saját költségvetéséből, részben az egyházkerület támogatásával – valósítsa is meg.

Elvárjuk azt is, hogy induljon a megyében olyan továbbképzési program, amely fejleszti a lelkészek missziói aktivitását. Tekintettel a sajátos borsodi helyzetre, kívánatosnak tartjuk, hogy az itteni lelkészek tematizálják a romák körében végzendő missziói és diakóniai munkát. Éppen a napokban kerestem meg levelemmel az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektorát, kérve őt, hogy a teológiai képzésben feladatorientáltan foglalkozzanak a cigányok közötti munka kérdésével.

Az egyházkerület az anyagi támogatáson túl természetesen személyi segítséget is kínál a szükséges képzésekhez és projekttervekhez. Az egyes borsodi gyülekezetek mentorok segítségét vehetnék igénybe olyan lelkészek és világi szakértők személyében, akik a közelmúltban egy-egy sikeres missziói projektet valósítottak meg.

– Közismert az északkeleti országrészben tapasztalható elszegényedés. Van-e koncepció az egyházmegye talpra állítására anyagi tekintetben?

– Nem szabad engedni, hogy a valóban nyomasztó szegénység demoralizáló hatással legyen egy-egy közösségre vagy akár a lelkészre. Lesújtó tapasztalattal járt például annak áttekintése, hogy az egyes gyülekezetek mennyiben éltek az egyházunk különböző munkaágaiban kiírt missziói, ifjúsági, gyűjteményi vagy zenei pályázatok lehetőségeivel. Ezek beadása pedig igazán nem igényel túl nagy szakértelmet. Példaként említem ezt arra, hogy csak akkor tudunk segíteni, ha a helyiek is akarják. Az egyes gyülekezetek az egyházkerület és az országos egyház szakmai segítségével alaposan át kell, hogy tekintsék gazdálkodásukat, javaslatot is téve a további működésre. Ismétlem, a helyi és az egyházkerületi erők összefogásával lehet csak kibontakozás.

Korábban az egri és az ózdi gyülekezet esetében folytattunk átfogó vizsgálatot, amely egy új támogatási rendszerre irányuló javaslattal zárult. Ezt most szeretnénk a többi gyülekezetre is kiterjeszteni. Ennek érdekében a vizitációknak is sokkal átfogóbbaknak kell lenniük: a gazdálkodás vizsgálatán túlmenően foglalkozniuk kell a gyülekezetek munkaprogramjával és stratégiai tervezésével is.

– Ismételten említi a stratégia szót.

– Tudatosan teszem. A közelmúltban megszületett evangélikus stratégia akkor ér valamit, ha már a kisebb közösségek szintjén megvalósul. Ezért is örülök annak, hogy *dr. Fábri György* egyházkerületi felügyelő most a gyakorlatban is megvalósíthatja mindazt, amit az ő vezetésével kidolgoztunk. Az alkalmazásban nagy szerepet vállal *Krámer György* püspökhelyettes is.

Már most látható, hogy az országos stratégiának mind az öt pillére szerepet játszhat Borsodban is: az önkéntesség, a hálózatosság, a hivatásszerűség, a fenntarthatóság és a lelkészi hivatás megerősítése. Látnunk kell azt is, hogy amit most egy egyházmegyében átélünk, az előbb-utóbb egész egyházunkra jellemző lehet. Éppen ezért a bajok remélt borsodi orvoslása hamarosan nagyobb összefüggésekben is receptül szolgálhat.

– Mi a következő lépés?

– Itt jelenthetem be először, hogy november 11-re, vasárnap délutánra összehívjuk az egyházkerület rendkívüli közgyűlését, amelynek egyetlen napirendi pontja az egyházmegye jövője. Mi sem természetesebb, mint hogy ezt az ülést Miskolcon tartjuk. Közben folynak az egyházmegyei választások. Munkacsoportunk, amelynek javaslatait most közkinccsé tehettem, azt tartja természetesnek, hogy a megválasztandó borsod-hevesi elnökségnek, tisztségviselőknek és munkaági felelősöknek úgy kell elvállalniuk a megbízatást, hogy készek a közösen elfogadott program megvalósítására.

■ EÉ

Fabiny Tamás püspök
Északi Egyházkerület

Középpontban a segítség

Szakmai nap a cigánymisszióról

▶ Az október 20-án megrendezett negyedik országos cigánymissziói napról egyházunk országos cigánymissziói referensével, *Bakay Péterrel* beszélgettem.

– Mi a funkciója az évente megrendezett országos cigánymissziói napnak?

– Két országos rendezvényünk közül az ötnapos nyári tábor inkább hitébresztő alkalom, míg az országos cigánymissziói nap szakmai találkozó, ahol a cigánymisszió mint szolgálati ág kerül a középpontba. Részt vehetnek a rendezvényen – a már misszióban szolgálókon túl – azok is, akiket csak foglalkoztat a kérdés, vagy esetleg elhívást éreznek ez irányba.

A könnyen megközelíthető helyszínen – Budapesten, a Rózsák terei evangélikus kollégiumban – megrendezett alkalomra talán könnyebb eljutni, mint az ötnapos táborba. Mindazonáltal hangsúlyozom, hogy nem a nyári konferencia utótalálkozójáról van szó. Az országos cigánymissziói nap célja a cigánymisszióban végzendő munka technikai, módszertani megalapozása.

– Idén mi volt a konferencia szűkebb témája?

– A segítség kérdése, illetve parancsa köré építettük a programot. A rövidebb előadásokat követően kiscsoportos beszélgetéseket tartottunk. Első előadónk, *Búzás István,* a nyírtelek-görögszállási misszió egyik vezetője *Segítség! (Ki szorul segítségre, ki és mikor kiált segítségért, mások helyett kiáltani, a helyzet kiált)* címmel osztotta meg gondolatait az egybegyűltekkel.

Ebéd után *Laczki Jánosnak,* az Orosházi Evangélikus Egyházközség másodlelkészének *Segítség? (Ki segítsen – alkalmasság, felkészültség; érdemes?)* című fölvezető előadása után arra kerestük a választ, hogy ki az, aki segítséget adhat, és vajon milyen adottságokkal kell bírnia annak, aki a cigánymisszióban kíván szolgálatot teljesíteni.

Végül magáról a szolgálatvégzés módjáról gondolkodtunk el *Románné Bolba Mártának,* a Budapest-Józsefvárosi Evangélikus Egyházközség beosztott lelkészének *Segítség. (Mi legyen a segítség, hogyan segíteni, meddig?)* című előadása alapján, keresve a választ, hogy miben áll a szolgálat, és meddig terjed.

Mindezeket a kérdéseket két áhítat keretezte. *Szeverényi János* országos missziói lelkész nyitóáhítatában a viharba került tanítványok alakját idézte meg, akik félelmükben felrázzák a nyugodtan alvó Mestert. Magam pedig a záróáhítatban az irgalmas samaritánus példázatáról szóltam. Jézus korában a samáriaiakhoz olyan megvetéssel állhattak az emberek, mint manapság sokszor a cigányokhoz.

– Egy ilyen alkalmon a misszióban dolgozóknak lehetőségük nyílik a tapasztalatcserére?

– Tulajdonképpen igen, de az országos cigánymissziói napnak mégsem csak ez a kizárólagos célja. Tapasztalatcserére kiváló a Szeverényi János országos missziói lelkész által évente szervezett, úgynevezett missziói konzultáció. Ilyenformán háromszor találkozhatunk egy évben: nyáron, a táborban, ősszel, a konferencián és tavasszal, a konzultáción.

– Gyarapodik-e az evangélikus cigánymisszió?

– Igen. Minden évben egy-egy újabb gyülekezet képviselteti magát, ám alapvető probléma, hogy még ez a növekvő létszám is elenyésző a cigányság arányaihoz képest. Pedig most már szembe kellene néznie a problémával egyházunknak is. Nem vesszük ki a részünket a feladatból…

■ Kinyik Anita

Zengedező aréna

Újra Ez az a nap! volt Budapesten

▶ Miközben a kakasülőn, a 211-es szektor J sorának 13-as székén trónol, a tudósító fölülről látja a lent mocorgó, csöppnek tűnő sok alakot, a reflektorfényben fürdő színpadot, s elképzeli, valahol itt trónol az is, akinek a huszonnégy órás maratoni dicsőítés szól, akié ez és az összes többi nap is… Október 20-án új reménységre ébredhetett Budapest és sok, messze földről érkezett vendége. Az *Ez az a nap!* című rendezvény – mely 2000 óta hódít hazánkban – már két órától várta az érdeklődőket szemináriumokkal, négytől pedig a húrok közé csaptak a dicsőítők.

A felekezetköziséget hirdető, harsányabb módszereket is bevető lelkes szervezőgárda már hónapokkal ezelőtt elárasztotta a várost a sok „I ❤ *Ez az a nap!*" feliratú szórólappal és plakáttal.

A szemináriumokon elméleti alapozást kaphattak a műfajban még kevésbé jártasak, habár sokakon látszott, otthonosan érzik magukat a futurisztikus térben tartott, amerikai stílusú összejöveteleken.

KÁROLY GYÖRGY TAMÁS FELVÉTELE

Tim Hughes, az Angliából érkezett, ifjú dicsőítő-lelkipásztor, a közismert *Eljöttem, hogy áldjam* (*Here I Am to Worship*) sláger szerzője mosolyogva állt a színpadon, mellette narancssárga ingben az est színfoltja, a tolmács – egyébként baptista lelkipásztor –, *Varga György.* A nem túl intellektuális, de annál kedélyesebb előadás a dicsőítés közbeni isteni jelenlétre hívta fel a figyelmet.

Életünk nem megoldandó feladat. Olyan nyersanyagok vagyunk Isten kezében, amelyekből csodálatos műalkotás lehet – ezt *Philip Yancey (képünkön)* hangsúlyozta a *Mire megyünk Istennel?* című, magyarul frissiben megjelent könyve dedikálására váró szemináriumi csoportnak, később pedig az egész arénának tartott – a könyvből már ismerhető poénokkal tarkított, ám meggyőző – előadásában. *(A könyvről recenziónkat lásd alább. – A szerk.)*

Mindeközben a nagyszínpad benépesült határon inneni és túli előadókkal. Szolgálatuk előtt különböző felekezetek képviselői üdvözölték a hallgatóságot. *Szeverényi János* evangélikus országos missziói lelkész az ifjúságnak szóló igei üzenettel köszöntötte a többségében középiskolásokból álló alkalmi gyülekezetet.

Fellépett *Matt Redman* neves angol keresztény dalszerző és még sokan sokféle dicsőítői attitűddel.

A nemzetek összefogását hangsúlyozván az alkalom végén *László Viktor* műsorvezető, a rendezvény főszervezője szlovák, román és horvát testvéreinkkel imádkozott együtt.

A közönség láthatóan értékelte az előadásokat, illetve ki is vette a részét belőlük, vélhetően tehát nálam jobban érzékelték az aréna felett trónolót, legalábbis ezen a napon…

■ – kanyika –

A teknővájó

A SZERZŐ FELVÉTELE

Ezelőtt harminc-negyven évvel még sokan használták. Aztán felkerült a padlásra, vagy felakasztották a falra. Ha sütötte a nap, még szét is száradt. A többit egyszerűen kidobták. Szóval: a fateknők jelentős része az enyészeté lett. Aztán amikor már senki sem gondolta volna, akkor újra divatba jöttek ezek a régi dolgok: fatálas, fatányéros terítés, a házi disznóvágásokon pedig a fateknő és -kádak használata.

Erre kell a fafaragó, konkrétan pedig a lassan ismét magára találó cigányság. Mármint a munkával, vállalkozással, tanulással és kultúrával értéket előállító réteg. A soltvadkerti *Nyerlucz Györgyöt* a kaskantyúi falunapon kaptam lencsevégre. A kanadai nyárfa rönköt reggel nyolctól este hatig formálta teknővé. Kellett hozzá egy fejsze és egy kapocska nevű kis vájó szerszám.

Közben mesélt. Szó esett a fáról, a megfelelő csuklóról, a megélhetésről és a jövőről. Közben viszont dolgozott, és elkészült valaki számára egy fontos tárgy. A teknő. Merthogy Nyerlucz György teknővájó.

■ Káposzta Lajos

Bestsellermisszió

▶ *Philip Yancey* amerikai író, újságíró, a *Christianity Today* című lap szerkesztője. Könyvei huszonöt nyelven világszerte több mint tizennégymillió példányban találtak gazdára. A bestsellerszerző a világ különböző helyein vetette a magot, vagyis az ige üzenetét. *Mire megyünk Istennel?* című, magyarul újonnan megjelent kötetében – ahogyan a fülszöveg fogalmaz – „tíz embert próbáló helyzetről tudósít, ahol nemcsak újságíróként, hanem a kegyelem üzenetének közvetítőjeként is jelen volt".

A majd kéttucatnyi írásban – közöttük a világ különböző tájain elhangzott előadásokban – közös a világra nagy érdeklődéssel és szeretettel tekintő profi újságíró hangja. Akár volt prostituáltaknak beszél Wisconsinban, akár az egyetemi vérengzés után a gyászoló diákoknak Virginiában, akár az indiai terrortámadások szörnyűségeiről számol be, mindig bujkál ebben a hangban valami derű.

Félreértés ne essék, nem felszínességről, elkenésről van szó, semmi olyasmiről, ami számtalan amerikai szerzővel kapcsolatban előítéletként (utóítéletként?) él a köztudatban. (Gondoljunk csak *Paulo Coelho-ra,* akit a *Facebook* közösségi portálon az „Instant Coelho" bölcsességgenerátorral figuráznak ki: a program véletlenszerűen dobál egymás mellé mélyenszántó kifejezéseket és áltudományos szavakat.)

Philip Yancey nagyon is a földön jár. És nem kínál „instant vigaszt" se a gyermeküket elvesztőknek, se a szenvedélybetegeknek. Nem mondja, hogy könnyű lesz, azt mondja csupán: biztos, hogy a szenvedés nem értelmetlen. Isten nem egy szigorú bíró, hanem vigasztaló Isten, hozzá a legmélyebbről is lehet kiáltani.

Yancey azért is hiteles figura, mert hitéért maga is megharcolt. Sokat lázadozott például a teológiai főiskolán érvényes „farizeus" szabályok ellen – mára már megértette funkciójukat. Nagyon őszintén, elleplezés nélkül ír minderről: „…elszántsággal küzdöttem egy kozmikus zsarnok ellen, végül mégis a kegyelem és a könyörület Istenével találtam szembe magam." (101. oldal)

A szerző emberi nagyságokat sorakoztat fel – többek között *Gandhi, Nelson Mandela, C. S. Lewis* és a sokat emlegetett részeges bölcs barát, *George* személyében –, akik az isteni nagyság nélkül semmire nem mentek volna. Emellett a mai társadalmi, gazdasági jelenségek mélyére próbál hatolni: „A válság arra készteti az embert, hogy megvizsgálja élete alapjait. […] Abból látszik, mennyire tart markában a világ, hogy milyen erős érzelmi reakciót váltanak ki belőlem ezek az események." (204. oldal)

Rendkívül szimpatikus, hogy saját hazáját is meri kritikával illetni: a hamburgeres valóságot, az iraki háborút… Sőt arra is rávilágít, miért lehet Kínában, Indiában, illetve a kereszténység bölcsőjében, a Közel-Keleten negatív jelző a *keresztény.* Talán ez az elfogulatlanság a kötet legnagyobb erénye.

Philip Yancey az isteni kegyelem paradox útjait ismerte fel saját útjai során, és ezt a reményt adó felismerést kívánja megosztani olvasóival. A *Mire megyünk Istennel?* megrázó és felrázó olvasmány, minden kelet-közép-európai burokban élőnek ajánlott!

■ K. A.

Philip Yancey: Mire megyünk Istennel? Harmat Kiadó, Budapest, 2012. Ára 2900 forint. A könyv a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.) is kapható.

A Mária-paradoxon

Konferencia az Evangélikus Országos Múzeumban

Remélhetőleg nem emel kifogást a konferencia egyik előadója, amiért az eseményről beszámoló tudósítás címéül előadásának vezérmotívumát választottuk. Ebben foglalható össze ugyanis legpontosabban az a különös kettősség – gyakran csak látszólagos ellentmondás –, az a többféle mód, ahogyan Máriához, Jézus anyjához katolikus, evangélikus és református keresztények közelednek. A sokféleség példáival találkozhattak az érdeklődők október 16-án az Evangélikus Országos Múzeum rendezte, *„Áldott vagy te az asszonyok között” – Mária és az evangélikusok Magyarországon* című tanácskozáson.

Talán akkor csírázott ki a múzeum munkatársaiban a rendezvény gondolatának magja, amikor az idei Szélrózsa találkozóra kiállítást szerveztek az egyháztörténet és a Biblia legfontosabb nőalakjairól. A kiállítás egy ismert, virtuális közösség – hálózat – tagjaiként mutatja be mindazokat a nőket, akikkel például a hittanórákon vagy a Szentírást forgatva már „ismeretséget köthettünk”. Talán nem tévedünk, ha azt mondjuk, közülük Mária, Jézus anyja az, akinek a legtöbb „ismerőse van” – akár a virtuális hálózaton, akár a legkisebb hittanosok körében.

Különös gondolat egy evangélikus intézménytől Mária-konferenciát rendezni? És éppen a *Reformáció és nők* évében? A szervezők meggyőződése, hogy nem. Nagyon fontos és időszerű, hogy az első keresztényként számon tartott asszonyt kicsit előtérbe helyezzük, hogy szerepéről, hatásáról közösen elmélkedjünk, hogy megvizsgáljuk, mennyiben gondolunk róla mást, mint katolikus testvéreink. Változott-e – és mennyiben – az evangélikusok Mária-képe *Luther* óta?

2005-ben a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola tanácskozást rendezett Mária szeplőtelen fogantatásának dogmájáról. A katolikus teológusok előadásai mellett kerekasztal-beszélgetést is tartottak protestáns teológusok részvételével. A konferencia a lelki-teológiai megközelítést választotta.

Nem véletlen, hogy amikor egy múzeum rendez konferenciát, az elméleti megalapozás, a teológiai nézetek ütköztetése mellett más diszciplínák is teret nyernek. Az evangélikus múzeumban a képzőművészet, az irodalom, a zenetörténet alkotásai is lehetőséget kaptak, hogy Máriáról beszéljenek: teológusok és történészek között muzsikusok és az evangélikus múzeum munkatársai is megszólaltak.

Reuss Andrásnak, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzor emeritusának többeket meghökkentő indító mondata megalapozta a hangulatot, és feszült figyelmet teremtett: „Mária az evangélikusoké is”, de ne azért beszéljünk róla, mert mást gondolunk, mint sokan. Mária mindenek felett áll, mert a mennyei Atya gyermekének test és lélek szerint is anyja. A hangsúly azon van, amit Isten tett vele. Előadónk meg is győzte a Pázmány Péter Katolikus Egyetem dogmatikaprofesszorát, *Puskás Attilát* arról, hogy „Mária nem csak a katolikusoké”. A hallgató pedig körvonalazhatta magában, hogy a kegyelmi anyaság és a szeplőtelen fogantatás dogmája között gazdag átmenet létezik.

Fabiny Tibor, a Károli Gáspár Református Egyetem tanszékvezető professzora el- vagy újraolvastatná evangélikus egyházunk tagjaival Luther Magnificat-magyarázatát (friss kiadása kézbe vehető a Luther válogatott műveit közkinccsé tevő, tavaly útjára indult könyvsorozat elsőként megjelent kötetében).

Barna Gábor egyetemi docens, a Szegedi Tudományegyetem (SZTE) tanszékvezetője nemcsak arról győzte meg a hallgatókat, hogy Mária miért lett, lehetett a 17. században országot védő erővé, akit Patrona Hungariaenak neveztek, hanem arról is beszélt, hogy Jézus anyja a 16. századi protestáns irodalomnak is fontos alakja.

Az SZTE adjunktusának, *Giczi Zsoltnak* az előadásában drámaian feszült egymásnak a ma annyit elemzett Horthy-korszak egyik eszméje, a Regnum Marianum azzal a Regnum Christianum-gondolattal, amelyet *Raffay Sándor* evangélikus püspök javasolt a válságos történeti-politikai helyzetben az összefogás elősegítésére.

Vajon miért szerepel Mária csak elvétve az evangélikus oltárképek magyarországi emlékanyagában? Miért látható időnként egyedül a magdalai Mária a kereszt alatt? Ezeket a kérdéseket boncolgatta az Evangélikus Országos Múzeum (EOM) igazgatója, *Harmati Béla László.*

Az első köztéri szobortípus egyikének, az úton-útfélen látható Mária-oszlopoknak hátterét *Zászkaliczky Zsuzsanna,* az EOM művészettörténésze világította meg.

Valaczka András, a Piarista Gimnázium tanára a magyar irodalom csodálatosan gazdag példatára alapján Mária alakjának ellentmondásosságát, összetettségét vizsgálta lebilincselő bemutatójában.

Kamp Salamon egyetemi docens, a Pécsi Tudományegyetem tanszékvezetője, karnagy a tőle megszokott lelkesültséggel számolt be arról a jelenségről, hogy *Bach* zenéjében – jelesül épp a karácsonyhoz kapcsolódó *Magnificatban* – Jézus születésének evangéliuma mindig szorosan összekapcsolódik a nagyhét történéseivel és húsvét örömhírével. És ez a kapcsolat látható és hallható is!

A konferencia zárásaként *Klembala Géza* tanár, karnagy kalauzolta a résztvevőket *Pergolesi Stabat Materének* érzelemgazdag világában.

Az a mintegy hatvan-hatvanöt ember, aki megfordult a rendezvényen, bizonnyal sokat kapott. De kap-e választ a kérdező, aki fájlalja, hogy az „Áldassék Isten…” kezdetű, úrvacsorai Luther-énekből kimaradt Mária neve? (Pedig az 1955-ös, bővített *Dunántúli énekeskönyvben* még benne volt!) Megtudhatjuk-e, miért nincs olyan imádságunk, amelyben Mária példaként: a hit, az alázat, a befogadás, az Istenre hagyatkozás példájaként állna előttünk? Megismerjük-e a valódi okát annak, hogy Mária hová tűnt oltárképeink kereszte alól? Meglátjuk-e végre, mi az a vonás Máriában, amely nem elválaszt, hanem összeköt?

■ N. N.

Az „Áldott vagy te az asszonyok között” – Mária és az evangélikusok Magyarországon című konferencia előadásainak szerkesztett és bővített változata a Credo evangélikus folyóirat 2012/4. számában lesz olvasható.

Reformációi gálaest az Urániában

Folytatás az 1. oldalról

A tudomány nem tud választ adni a legalapvetőbb és legizgalmasabb kérdésekre, például arra, hogy mi végre van a világegyetem, mire való, mi az értelme. A tudásalapú társadalom paradigmáját ki kell egészíteni a hittel, a hit- és tudásalapú társadalom építésén érdemes fáradozni – vallotta Réthelyi Miklós.

Az est második felében a Deák Téri Evangélikus Gimnázium diákjai reformáció korabeli énekek feldolgozásait szólaltatták meg, és irodalmi műveket adtak elő az iskola tanárainak összeállításában. A szépszámú zenekart és kórust *Kardos Anna* vezényelte, az énekeket *Bence Gábor* dolgozta fel, az irodalmi részt *Korompayné Sebestyén Nóra* állította össze.

A gálaest háziasszonya *Nagy Katalin* volt. A Hír Tv szerkesztő-műsorvezetője számára némi meglepetést tartogatott a gálaest: miután felkonferálta a Rát Mátyás-díj átadását, *Novotny Zoltán,* a Prúsz elnöke díjazottként őt szólította a színpadra. Az első magyar nyelvű hetilap szerkesztőjéről, evangélikus lelkészről elnevezett szakmai díjat a Prúsz alelnöke, *Faggyas Sándor* és a Prúsz egyik elnökségi tagja, *Nagy Imre* adta át.

Az ünnepi gálaest zárásaként a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjével kitüntetett *Varga Miklós* előadóművész, rockzenész a hazaszeretetről énekelt, majd a *Himnusz* közös eléneklésével ért véget a program.

■ BALLA MÁRIA

* * *

A Protestáns Újságírók Szövetségének (Prúsz) elnöksége a Rát Mátyás szakmai díjat idén a református *Nagy Katalinnak,* a Hír Tv szerkesztő-műsorvezetőjének ítélte oda. Az alábbiakban *Novotny Zoltán* Prúsz-elnök laudációját közöljük. A díjazottnak szívből gratulálunk.

Örök szerelme a rádió. Főállásban televíziónál dolgozik.

Nyugalom, derű, béke árad belőle. Őszinte, hiteles, felkészült. Érdeklődéssel és alázattal viseltetik a riportalany, a beszélgetőtárs iránt. Következetesen és ha kell, keményen kérdez, vitatkozik, érvel. „Ez a nő a nyelvét nagyon tudja használni” – olvashatjuk róla az interneten. Ennek ellenére soha senkit nem bántott meg. Spontán reagálásai méltóságteljesek, sohasem ragadtatja el magát. Interjúiban pontosan tudja, honnan hová akar eljutni.

Igyekszik megfelelni az alapvető újságírói feladatnak, az igazság objektív közreadásának. Tudja, hogy hiteles és kevésbé hiteles emberek megszólaltatásával az újságírónak lehetősége van arra, hogy pusztán a szó, a hang erejével – a spiritualitás csodálatos jelenvalóságával – gondolatokat és érzéseket ébresszen, reményt és célt közvetítsen, és ami legalább ennyire meghatározó: a közösség tartópilléreit erősítse.

Megható és követendő igényes beszéde, a gyönyörű magyar nyelv iránti vonzalma. Tisztán, szépen, érthetően, magyarul beszél. Öröm hallgatni. „A nyelv maga is elkötelezettség. A nyelv maga is erkölcs” – vallja.

Lehetett volna tanár vagy idegenvezető. Az ELTE Bölcsészettudományi Karán magyar–történelem szakon végzett. Még egyetemistaként jelentkezett a Magyar Rádió Ifjúsági Stúdiójába.

Kulturális és szociális témájú riportokat készített, majd a *Napközben* című műsort szerkesztette és vezette. Ezután kilenc évig a Magyar Televízióban az *Ablak* és az *Évgyűrűk* című magazin műsorvezetője, szerkesztő-riportere. 1998-tól a Magyar Rádió Krónika-szerkesztőségének műsorvezetője, az *Aranyemberek* és a *Névjegy* szerkesztő-riportere.

2006-tól a Hír Tv olyan műsorainak szerkesztő-műsorvezetője, mint a *Rájátszás,* a *Kontraszt,* a *Civil kaszinó* vagy a *Panaszkönyv.*

Emellett a Lánchíd Rádióban délelőtti közéleti műsort készít, és jegyzi a *Kettesben* című portréműsort is.

Szereti a süteménykészítést is, szívesen pattan kerékpárra, és gondos édesanyja két leánygyermekének. Jól

FOTÓ: SEREG KRISZTIÁN – REFORMATUS.HU

tűri a közismertséget, a népszerűséget. Ha bárhol – az utcán, tömegközlekedési eszközön, rendezvényen – megszólítják, kedvesen elbeszélget az emberekkel, még akkor is, ha az élet, a család, a munka problémáinak megoldásain töprengene inkább.

Felvállalja a közösséget, felvállalja protestánsságát. Részt vesz konferenciákon, előadást tart, vitát vezet, moderál. Hiszi, hogy: „Erőnkhöz mérten vállalni kell mindazt, amit az élet ránk parancsol.”

A Kárpát-medencei egyesített református kórus hangversenye után kijelentette: „Szükség van az ilyen rendezvényekre, mert vannak, akikhez csak ezeken az alternatív csatornákon keresztül tudjuk eljuttatni Isten igéjét.”

Nem lett sem tanár, sem idegenvezető, ám munkájával, tetteivel, példájával mégis vezet és tanít bennünket.

A Protestáns Újságírók Szövetségének elnöksége a Rát Mátyás-díjat 2012-ben Nagy Katalinnak, a Hír Tv szerkesztő-műsorvezetőjének ítélte oda.

HIRDETÉS

V. Katalin-napi evangélikus bál

November 24-én 19 órai kezdettel ismét megrendezzük a hagyományos Katalin-napi evangélikus bált. A rendezvény, mint eddig minden évben, idén is jótékonysági célt szolgál.

A bál igazodik a *Reformáció és nők* tematikus év programjaihoz, így középpontjába idén a családon belüli erőszak miatt otthontalanná vált kisgyermekes anyák ellátását végző gödöllői és nyíregyházi anyaóvó intézmények kerülnek.

Az estet *Hölvényi György,* az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára nyitja meg. A műsorban *Fehér Anna* Jászai-díjas színművész, *Szvorák Katalin* Liszt- és alternatív Kossuth-díjas énekművész és *Rudolf Péter* Jászai-díjas színművész működik közre.

Helyszín: a Budapest I. kerületi önkormányzat díszterme (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.).

Időpont: november 24., szombat, 19-től éjjel 2 óráig.

Jegyek 6000 Ft-ért a Huszár Gál könyvesboltban kaphatók (1052 Budapest, Deák Ferenc tér 4.).

Ha az esten nem kíván vagy nem tud részt venni, oly módon is kifejezheti segítő szándékát, ha támogatói jegyeket vásárol, így segítve az anyaóvó intézmények munkáját. Az 1000 Ft-os támogatói jegyek szintén a Huszár Gál könyvesboltban kaphatók. A támogatói jegyekből befolyt összeg közvetlenül az anyaóvó intézmények szolgálatát segíti.

HIRDETÉS

Könyv az egykori nemeskéri kántortanítóról

Megjelent a *Tóth Ernő evangélikus kántortanító élettörténete* című könyv.

Kapható *Tóth Csabánál* (8960 Lenti, Zrínyi Miklós u. 8/b; tel.: 92/351-093), valamint a soproni evangélikus templom iratterjesztésénél. A könyv ára 1000 forint.

HIRDETÉS

Meghívó könyvbemutatóra

Fenyvesi Félix Lajos A csukott ablak című új kötetének bemutatója október 29-én, hétfőn 17 órakor lesz a Litea könyvesboltban (Bp. I. ker., Hess András tér 4.). Bevezetőt mond *Szondi György* kiadóvezető. Közreműködik *Havas Judit* előadóművész és *Fodor Mária* hegedűművész.

HITVÁLLALÓK…

Ordass Lajos, a megvesztegethetetlen

Beszélgetés Boleratzky Lóránddal

▶ ***Boleratzky Lóránd* nyugalmazott ügyvéd, egyetemi magántanár 1920-ban született. Miskolcon tanult egyházjogot, Debrecenben szerezte meg jogi doktorátusát. Ösztöndíjasként Berlinben és Helsinkiben folytatott egyházjogi tanulmányokat. A háború után politikai okokból jogászként nem dolgozhatott, a földalatti vasútnál, erdészetben, öntödében kereste kenyerét. Az 1956-os forradalom után ügyvédi praxist folytatott. *Ordass Lajos* evangélikus püspökhöz szoros szakmai és emberi szálak fűzték.**

– Ordass Lajos perét a Mindszenty-per főpróbájának tartották. Mi volt az ellene felhozott vád?

– A püspök 1947-ben több hónapot töltött Amerikában. Barátja, *Franklin Clark Fry* püspök öt éven keresztül folyósítandó, évi ötszázezer dolláros támogatást ígért a magyar evangélikus egyháznak. A büntetőügyet azért indították Ordass ellen, mert – az ügyészség téves álláspontja szerint – az ügyletet be kellett volna jelentenie a Magyar Nemzeti Banknak, hogy az adományokat követelésként tarthassák nyilván. Ordass a bíróság előtt kifejtette, hogy hibás a kiindulópont, mivel ez az összeg ajándék lenne, amelynek folyósítását a mecénás bármikor vissza is vonhatja. A büntetőeljárásban a püspök levelezését is felhasználták, és egy szón – a *commitment*-en – lovagoltak: ezt a bank tolmácsa „kötelezettségvállalás”-nak fordította, míg Ordass a szó másodlagos értelmére, a „közlés”-re hivatkozott.

Alpár András, az ügyész is meg volt győződve a püspök ártatlanságáról, azonban az ügyben utasításra cselekedett, s ezt nem is rejtette véka alá. „Ügyész úr, nagyon nehéz lesz a lejtőn megállni” – jegyezte meg Ordass a kétéves büntetése letöltése előtt, s neki lett igaza.

Később Alpár ügyész is belekeveredett egy másik ügybe, el is ítélték. 1956-ban elhagyta az országot, de előtte felkereste a főpapot, és bocsánatát kérte.

Sokat mond az a tény, hogy büntetőügye tárgyalása előtt *Rákosi* felajánlotta Ordassnak: ha lemond, akkor kiengedik. Ordass azonban úgy tartotta, ha elfogadja az ajánlatot, ezzel egyrészt elismeri a vád jogosságát, másrészt biztos volt benne, hogy a hatalom nem tartja meg a szavát.

– A püspök kálváriája az 1956-os forradalom után is folytatódott…

– 1957 novemberében az állam és az evangélikus egyház képviselői között tárgyalások zajlottak az egyházat érintő néhány rendezetlen kérdésről. *Horváth János,* az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke elő akarta írni Ordassnak, hogy az egyház részéről kik legyenek a tárgyalóküldöttség tagjai. A püspök ebbe természetesen nem egyezett bele, Horváth annyit mégis elért, hogy a tárgyalásokon részt vettek az állam által behívott, kollaboráns egyházi emberek is. A püspök papírra is vetette, hogy ilyen gyalázatos dolgot még életében nem tapasztalt.

Állami részről azzal az irreális követeléssel álltak elő, hogy Ordass helyezzen vissza hivatalába tizenöt, a forradalom alatt elmozdított evangélikus vezetőt. Ezt ő teljesen elfogadhatatlannak tartotta, mivel a püspöknek erre nincs joga. Ekkor az egyház élére miniszteri biztost neveztek ki.

Ezt követően fél éven keresztül folyt a főpap ellehetetlenítése: gyűléseket tartottak ellene, és azt akarták elérni, hogy az egyház lelkészei belülről buktassák meg püspökük. Más módon is pressziót gyakoroltak, például megvonták a lelkészektől az állami segélyt, a kongruát. Ennek ellenére nem értek célt, végül 1958 júniusában a forradalom alatt megválasztott vezetők állami jóváhagyására vonatkozó, 1957. évi 22. törvényerejű rendelet alapján mozdították el a főpapot. Ez a jogszabály valójában nem vonatkozhatott volna rá, mivel őt – állami és egyházi részről egyaránt – közvetlenül a forradalom előtt rehabilitálták. A rehabilitációs határozat tartalmazta, hogy működése megszakítás nélkülinek tekintendő, és az 1948-ban hozott börtönbüntetése törvénytelen volt. Egy másik vádpont szerint a forradalom után Ordass másfél órán keresztül tárgyalt *Mindszentyvel.* Ez sem volt így igaz, a püspök részéről a látogatás egyszerűen gesztus volt Mindszenty felé.

– A hatvanas években gyakran hallottuk a rádióban: „Dezséry László *olvassa fel írását”. A nevezett sokat tett Ordass ellehetetlenítéséért.*

– Valóban. A hatalom azzal is megrágalmazta Ordasst, hogy *Dezséry* püspök „kikényszerített” lemondása tette lehetővé, hogy 1956-ban ő elfoglalja hivatalát. Ezt azonban semmi sem támasztja alá! Valójában az történt, hogy a forradalom idején Dezséry, a kollaboráns püspök belátta tarthatatlan helyzetét, s egy hosszú lemondólevélben indokolta elhatározását.

A cirkusznak volt része, hogy később, 1958-ban, az államhatalom konszolidálásának idején Dezséry másfél évvel korábbi lemondását az Állami Egyházügyi Hivatal törvénytelennek minősítette, nem fogadta el, vagyis visszaültette őt a püspöki székbe. Ekkor Dezséry két órán át volt püspök: hosszú beszédet mondott a Déli Egyházkerület tanácsának ülésén, értékelve az elmúlt nyolc évet, majd beszéde végén bejelentette, hogy immár végleg lemond. Ekkor viszont már elfogadta a hatalom a lemondását.

Ordass ellen se fegyelmi eljárás nem indult, se nyugdíjazását nem kérte, egyszerűen törvényes egyházi határozat nélkül szüntették meg püspöki tisztségét. Utódja *Káldy Zoltán* lett.

Néhány szóban érdemes kitérni Dezséry László személyiségére. Tehetséges, jó stílusú, de jellemtelen ember volt. Korábban jobboldalinak számított, s ezzel tartották őt sakkban. Miután az evangélikus egyházban megtette, amit rábíztak, az állam irányítói nem akarták teljesen elzárni a nyilvánosság elől, így kaphatott szót a rádióban, és – ahogyan Ön említette – olvashatta föl írását vasárnaponként délben.

– Ordass kiváló külföldi kapcsolatokkal bírt. Hogyan fogadták kálváriáját a világban?

– Két évig élt ösztöndíjasként Svédországban, így a nyelvet anyanyelvi szinten beszélte. Azokkal a teológusokkal tanult együtt, akik később szép karriert futottak be, püspökök, érsekek lettek, így körükben ő is nagy tekintélynek örvendett. 1947-ben a Lutheránus Világszövetség – LVSZ – alelnökévé választotta.

Ismerőseivel folyamatosan tartotta a kapcsolatot. 1957 nyarán kiengedték Minneapolisba a Lutheránus Világszövetségnagygyűlésére. A résztvevők óriási ovációval fogadták; a vendéglátók szép gesztusa volt, hogy ő tarthatta a megnyitó istentiszteletet, s ismét alelnöknek választották. Életének tragédiája volt, hogy első hivatali periódusában nem tudott egyetlen külföldi összejövetelre sem elmenni, s 1957 után sem engedték már ki.

Hogy miként fogadták kálváriáját? Az LVSZ a forradalom után is őt tekintette törvényes püspöknek. *Joachim Heubach* nyugatnémet püspök minden évben meglátogatta, *Harry Johansson* svéd igazgató szintén minden évben eljött hozzá, nagyon sokan a temetésén is részt vettek.

– Mi volt az oka, hogy Ravasz Lászlóval *ellentétben Ordass teljesen visszavonult?*

– Önkéntes száműzetését húsz éven át az otthonában töltötte. Akkori életével kapcsolatban *Berggrav* norvég érseket és *Dibelius* német püspököt idézhetem: „A keresztyén ember engedelmességi kötelessége csak a jogállam irányában áll fenn” – ezért mindenféle „felsőbbségtől” távol tartotta magát.

– A visszavonultsága bizonyára nem jelentette azt, hogy ne tájékozódott volna az egyház és a világ ügyeiben…

– Ordass követte a világ eseményeit, mindig szóvá tette, ha sérelem érte az egyházat. Kezdetben a két kollaboráns főpapot, *Vető* püspököt és Dezséryt kritizálta, később Káldy Zoltán következett. Az egyházi vezetőkkel így nagyon elmérgesedett a viszonya. A veje Nagybörzsönyben volt lelkész, s esetenként tudta volna helyettesíteni. Viszont ehhez utódjától, Káldytól kellett volna engedélyt kérnie, ami számára elfogadhatatlan volt.

Egyébként Káldynak is volt takargatnivalója. Apja Nagykanizsa közelében volt evangélikus lelkész. Az első világháború után a városházára behoztak két kommunistát, s az apa épp ott tartózkodott. Az illetékesek megkérdezték: mi legyen ezekkel? „Ugyanaz, mint a többivel” – volt a lelkész lakonikus válasza. Ennek is nyoma maradt, amivel viszont fiát zsarolhatták.

– Ön mintegy hét évtizede ismerte meg Ordass Lajost. Mik az első emlékei a püspökről?

– Jogi tanulmányaimat a Miskolci Evangélikus Jogakadémián végeztem, ahol megválasztottak az ifjúsági Luther-szövetség elnökének. Az ország egyetemein működő Luther-szövetségek elnökei minden évben összejöttek tanácskozásra, 1940-ben Szegeden találkoztunk. Ott ismertem meg Ordasst mint kiváló prédikátort. E kapcsolat finnországi és németországi ösztöndíjam előtt vált szorosabbá. Sokat beszélgettünk, s tanácsokkal látott el. Mikor Svédországba készültem, akkor is felkerestem. Sajnos az út kútba esett, mivel a háborús viszonyok miatt a svédek nem adták meg a vízumot. Később Miskolcon tanítottam, így csak a börtönbüntetése után találkoztunk ismét.

– Mindszenty Józsefet és Ravasz Lászlót is ismerte személyesen?

– A hercegprímást igen. Fiatal éveimet Zalaegerszegen töltöttem, ahol Mindszenty apátplébánosként működött. Édesanyám katolikus vallású volt – édesapám volt evangélikus –, és Mindszentyvel meglehetősen szoros kapcsolat alakult ki, különösen azt követően, hogy nővérem férjhez ment *Bődy* alispán fiához. Az ifjú párt 1937-ben Mindszenty adta össze. Az alispán nyaralójában több alkalommal együtt nyaraltam vele. Az együttlétek alatt több egyházjogi kérdést megvitattunk, például a katolikus és az evangélikus egyház álláspontját a világiaknak az egyház liturgiájába való bevonásáról. E témában Mindszentytől könyveket is kaptam.

Emlékeim szerint a főpap rendkívül agilis ember volt, színt vitt a katolikus egyház életébe. Iskolákat alapított, s Zala megye kulturális élete is sokat köszönhetett neki. Később, a finnországi ösztöndíjam után megjelent, *Állam és egyház viszonya Finnországban* című munkámat megküldtem neki, amire kedvesen reagált. Később, mikor Bődy Zoltán főszolgabírót az oroszok 1945-ben internálták, Mindszenty járt közben az érdekében.

Ravasz Lászlóval nem volt személyes kapcsolatom, a rádióban hallgattam a beszédeit minden második vasárnap.

– Visszatérve Ordassra: a kapcsolatuk később szorosabbá vált.

– Mint jogász is kapcsolatba kerültem vele, 1956-ban az ő egyházkerületében ügyésszé választottak. Első feladatomnak azt tekintettem, hogy a kommunizmus alatt mellőzött evangélikus lelkészek számára megadjuk a jóvátételt. Közel is laktunk egymáshoz, a Tartsay utcai templomban is gyakran találkoztunk. Tegeződtünk, azonban Ordass távolságtartó ember volt.

Sokszor engem kért meg, hogy segítsek látogatóinak fogadásában. Utazásainkról érdekes emlékeket őrzök: egy alkalommal egy *Seim* nevezetű norvég vendéggel Zalaegerszegre utaztunk, máskor a szórványba, Lentibe, s más helységekbe is együtt mentünk. Útközben egyszer az állami vezetőkkel való viszonyáról kérdeztem. Horváth Jánossal, az Állami Egyházügyi Hivatal vezetőjével még 1956 után is korrekt kapcsolatban volt. Horváth fel is ajánlotta neki, hogy érseknek nevezteti ki. Természetesen ezt Ordass mint az evangélikus egyház alkotmányával is ellentétes ajánlatot elvetette. És azért is jól döntött, mert két hónapra rá a hivatal teljesen megváltozott, mivel a szovjetek az egyházzal szemben erőtejesebb fellépést sürgettek. Gyakran beszélgettünk fegyelmi ügyekről is. Nagyon nehezen élte meg, hogy eltávolításakor másik három teológiai tanárnak is megvonták a tanításhoz való jogát. *Sólyom Jenő, Wiczián Dezső, Karner Károly* eltiltásával az oktatást is lefejezték, s a teológia színvonala is lesüllyedt.

– Miből és miként élt a püspök a háttérbe szorítás éveiben?

– Ordass püspök családja is megszenvedte az üldöztetést. Négy gyermeke volt, a fiának teológushallgatóként a történtek nyomán abba kellett hagynia tanulmányait. A börtön után, hogy eltarthassa népes családját, fizikai munkát is vállalt, bérelt egy kis gyümölcsöst, abban dolgozott. Felesége otthon keresett megélhetést, kesztyűket, sálakat kötött, de így is szűkösen éltek.

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy külföldről komoly támogatások érkeztek. Gyakran az én címemre is jött nagyobb összeg. Noha Ordass sem volt bővében a javaknak, mindig nagyon önzetlen volt: figyelte, ki veszítette el az állását, s a támogatások nagy részének megvolt a helye.

Csekély összegben állapították meg nyugdíját, azonban külföldi barátai, amikor tudták, segítették. Rengeteget írt, nagyon sok külföldi munkához juthatott hozzá. Kihasználta a száműzetés éveit, s egyedülálló munkabírása volt. Irodalomtörténeti jelentőségű, hogy *Hallgrímur Pétursson* híres 17. századi izlandi poéta passióénekeit izlandi nyelvről magyarra fordította.

– Mire taníthat minket Ordass Lajos?

– Olyan ember volt, aki minden helyzetben hű maradt az evangéliumhoz. Beiktatási beszédében két dolgot említett: vigyázni fog a jogrendre, valamint figyel az egyházi iskolák fennmaradására. Ezzel kapcsolatban olyan határozott kijelentései voltak, mint: „Arasszal méri a mérföldeket és futó pillanatok gyűszűjével az idők végtelen folyamát az, aki csak a mai feltételekből kiindulva gondolja azt, hogy a felekezeti iskolák elmellőzhetők és megszüntethetők.”

Mély hitét bizonyítják az ítélet kihirdetése után mondottak: „Elítéltetésem ténye olyan lett számomra, mint a fátyol, amely eltakarja előlem Isten akaratát, és érthetetlenné teszi azt. De Istentől zúgolódás nélkül elfogadom, mert azt az egyet jól tudom, hogy még elítéltetésem esetén is csak az ő áldott akarata teljesül.”

■ Csermák Zoltán

BIBLIA-VASÁRNAP

Az én Bibliám

■ Dr. Varga Gyöngyi

Most éppen a „munkabibliám” van előttem, miközben ezeket a sorokat írom. Szamárfülek hajolnak benne erre-arra, és könyvjelzők állnak ki belőle. Jó néhány lapja már külön életet él, a kötése is kilazult. Egyébként tele van aláhúzásokkal, színes ceruzás kiemelésekkel. A margón több helyen felkiáltójelek, csillagok. Mindez azt jelzi, hogy nekünk már van egy közös történetünk. Persze rendelkezem egy „prédikálós Bibliával” is: vele ki lehet állni az emberek elé, és nem esik szét. Sőt van „magyarázatos” és „Károli-fordítású” meg „revideált Károli-Bibliám” is, és néhány idegen nyelvű kiadás. De ez a szamárfüles áll a szívemhez legközelebb.

SÓLYOM IRÉN TEXTILKÉPE

Közel tizenöt éve tanítom már az *Ószövetséggel* kapcsolatos tárgyakat a hittudományi egyetemen, és azt kell mondjam, nem volt még olyan érzésem, hogy belefáradtam volna a Szentírással való foglalkozásba. Egy tankönyvet ennyi idő alatt már megunnak, lecserélnek a tanárok, hiszen haladni kell a korral, amely egyre modernebb „tudásapparátust”, naprakész információkat igényel.

Jó, hogy a Biblia a régi. Jó ez a maradandó állandóság. Persze újabb és újabb fordítások készülnek, szövegrevíziós munkacsoportokban dolgozunk azon, hogy a lehető legpontosabban sikerüljön visszaadni a héberül-görögül íródott eredeti bibliai üzenetet, és a kortárs bibliaolvasók is megértsék. Mégis: a Biblia mindeközben Biblia marad. Normát nyújtó tekintély és önmagával párbeszédre hívó útitárs. Sokféle ember mégis egészen egybecsengő tanúságtétele. Gyakran otthonosan ismerős, máskor egészen titokzatos világ. És ez nagyon jó így.

A Biblia egyszerre a munkaeszközöm és érdeklődésem, kutatásaim tárgya. Használom, olvasom azért, hogy megértsem. Olykor küzdök a szövegével, töprengek azon, hogy mit is akar nekem mondani egy-egy nehéz igevers, máskor meg azon ámulok, hogy mennyi izgalmas felfedeznivalót kínál.

A Biblia „vajúdó szöveg” – fogalmaz *René Girard.* Miközben érteni, értelmezni próbáljuk, egyúttal tükrözi, megmutatja saját emberi küszködésünket is. A szentírók olykor valóban keresik a megfelelő szavakat: istentapasztalataik, a megélt élmény jóval mélyebb, hatalmasabb, erősebb annál, mint hogy könnyedén szövegformába tudnák önteni. Ami végül segíthet: ha az elme és a szív, az értelem és érzelem együtt mozdul. Akkor ott találkozik a teológia mint ismeret és a teológia mint lelkiség. És azt hiszem, így szentelődünk meg apránként mi is a szent szöveggel való értelmes-érzelmes találkozás révén.

A Biblia számomra nyitott könyv: azzal, hogy olvasom, hogy hallgatom az igét, a dinamikus, mozdító szó révén részesévé válok magam is a történetnek: Isten és ember közös történetének. Nem kívül vagyok tehát, hanem belül. Ez pedig összefügg azzal is, hogy a Biblia lassanként külső tekintélyből benső tekintéllyé válik számomra.

Sokat gondolkoztam azon, miben tudnám megragadni az *Ószövetség* és az *Újszövetség* sajátos karakterét. Végül arra jöttem rá, hogy az *Ószövetség* valójában *ráér.* Közel ezer esztendő kellett ahhoz, hogy létrejöhessen ez a könyvgyűjtemény, amelyben különböző korokban, más és más helyzetben élő emberek hitvallásai, töprengései fogalmazódnak meg Istenről és a vele létrejövő kapcsolatról. Egy ezredév elegendő idő ahhoz, hogy a nagy témák, az életkérdéseink és a mindennapi, minket körülvevő világ jelenségei, megismerésünk tárgyai formát öltsenek a tanúk szavain keresztül.

Engem újra és újra lenyűgöz az a témagazdagság, az a színes képi világ, amellyel az *Ószövetség* lapjain találkozom. Isten megszólít a prófétai üzenet által, amikor Jeremiás igával a nyakán végigsétál a városon. Közel jön hozzám egy zsoltárimában, amikor új hit születik a bajból kimentő Istenben. Aztán elidőzöm kicsit a Prédikátorral, amint az élet értelmén töpreng, és megkérdezem én is: mi újdonság a nap alatt? Olvasok vágyakozásról és szeretetről, féltékenységről, konfliktusokról és küzdelmes próbákról, szolidaritásról és sebezhetőségről, vétkekről, mulasztásokról és azok következményeiről, régi szokásokról és tétova reményről. Íme, az *Ószövetség* „Istenbeszédének” gazdag tárháza.

Az *Újszövetség* azonban mintha *sietne.* Csupán néhány évtized az az idő, amely alatt létrejöttek a levelek, az evangéliumok. A sürgetés hátterében a *parúzia* gondolata áll: Krisztus hamarosan visszatér, és eljön az új ország. Addig már nincs sok idő hátra, így csak a leglényegesebb gondolatok hangozhatnak el: útmutatások, bátorítások, intelmek.

Hogyan éljünk, mit tegyünk? Mi a felelősségünk egymás iránt? Milyen lesz majd a jövő? Hogyan bírjuk ki a szenvedéseket, az üldöztetést? Hogyan látom meg Isten valódi lényegét Jézus arcán tükröződve? Valóban igaz, hogy amikor eljutunk a Bibliában a feltámadott Krisztusig, már semmi félnivalónk nem lesz Istentől?

Végül még néhány személyes gondolat. A Biblia arról üzen nekem, hogy lehetséges a találkozás Istennel a hétköznapiban: éppen most, éppen itt. Ő a saját életünk „álruhájában” jön el hozzánk. Lényegében minden arra szolgál, az egész Szentírás azért adatott, hogy elvezessen bennünket az élethez. És a kegyelem mintái szépen, lassan, a szemünk láttára rajzolódnak ki a Biblia szövetén.

Az első két lap a teremtésről szól, az utolsó néhány oldal pedig az új teremtésről. Közötte feszül a Biblia sokrétű üzenete, ott találkozunk a minket szólongató Istennel s a róla tanúskodó emberekkel. Ott feszül az eleje és a vége között – a borító kemény táblái közé kötve – az én életem is, teremtődésemtől, születésemtől a rám is váró új teremtésig, a nagyobb Élet valóságáig. Ez hát az én Bibliám.

A szerző az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense

Reményik Sándor

A fordító

Károli Gáspár emlékezetének

Alkotni könnyebb: a szellem szabad,
A képzelet csaponghat szerteszét,
Belekaphat a felhők üstökébe,
Felszánthatja a tenger fenekét,
Virágmaggal eget-földet bevethet,
Törvénnyé teheti a játszi kedvet,
Zászlóvá a szeszélyt, mely lengve lázad,
S vakmerőn méri Istenhez magát…
Az alkotás, jaj, kísértetbe is visz.
A fordítás, a fordítás – alázat.
Fordítni annyit tesz, mint meghajolni,
Fordítni annyit tesz, mint kötve lenni,
Valaki mást, nagyobbat átkarolva,
Félig őt vinni, félig vele menni.

Az, kinek szellemét ma körülálljuk,
A Legnagyobbnak fordítója volt,
A Kijelentés ős-betűire
Alázatos nagy gonddal ráhajolt.
Látom: előtte türelem-szövétnek,
Körül a munka nehéz árnyai:
Az Igének keres magyar igéket.
Látom, hogy küzd: az érdes szittya nyelv
Megcsendíti-e Isten szép szavát?
És látom: győz, érdes beszédinek
Szálló századok adnak patinát.
Ó, be nagyon kötve van Jézusához,
Félig ő viszi, félig Jézus őt,
Mígnem Vizsolyban végül megpihennek,
Együtt érve el egy honi tetőt.

Amig mennek, a kemény fordítónak
Tán verejtéke, tán vére is hull,
De türelmén és alázatán által
Az örök Isten beszél – magyarul.

SÓLYOM IRÉN TEXTILKÉPE

HETI ÚTRAVALÓ

„Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval.” (Róm 12,21)

Szentháromság ünnepe után a 21. héten, amely egyben a reformáció hete is, az *Útmutató* reggeli és heti igéi alapján különleges harci, győzelmi himnusz zendül fel szíveinkben: „Erős vár a mi Istenünk, / Jó fegyverünk és pajzsunk.” (EÉ 254,1) Jézus s „az Úr angyala őrt áll az istenfélők mellett, őrt áll, és megmenti őket”. (GyLK 698,7) Járjunk tehát elhívásunkhoz méltóan a hit harcában! Isten örök élettel koronázza meg az állhatatosakat: „Akik az Úrban bíznak, azoknak ereje megújul…” (Lásd Ézs 40,31; LK) *Hegyi beszédében* Jézus így magyarázza a Tórát: *„Én pedig azt mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket…, hogy legyetek mennyei Atyátoknak fiai, aki felhozza napját gonoszokra és jókra…”* (Mt 5,44–45) A hit harcában ti: *„Öltsétek magatokra az Isten fegyverzetét, hogy megállhassatok az ördög mesterkedéseivel szemben.”* És ehhez hat védekező- és egyetlen támadóeszközt ajánl Pál: *„Vegyétek fel… a Lélek kardját, amely az Isten beszéde.”* (Ef 6,11.17) *Luther* ezt megerősíti: „Minden keresztyén fegyverezze fel magát. Hit- és tanbeli bizonyosságát alapozza meg úgy az Isten igéjéből, hogy ellenállhasson az ördögnek, s tudjon védekezni, mikor valaki el akarja téríteni; így segítse egyháza tanítását megvédeni és megtartani.” Biblia-vasárnap (is) az élet igéje áll előttünk, s amik őfelőle megírattak. Van tehát örök kincsünk! Pál heti igénk kérését így indokolja: szeretettel kell meggyőzni a gonoszt. *„Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért. Arra legyen gondotok, ami minden ember szemében jó.”* (Róm 12,17) Dávid újból megkímélte Saul életét, s kibékültek, mert ő beismerte: *„Vétkeztem! Térj vissza, Dávid fiam! Nem követek el többé ellened gonoszságot, hiszen drága volt előtted az életem ezen a napon.”* (1Sám 26,21) A reformáció négyszázkilencvenöt éve hirdeti: *„…más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, amely a Jézus Krisztus.”* (1Kor 3,11) „Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz.” (Zsid 13,8; LK) És: „A Seregeknek Ura velünk van, Jákób Istene erős várunk.” (GyLK 707) Kik is a boldogok? Jézus nyolcszoros üdvígéretén túl miénk a ráadás is: *„Boldogok vagytok, ha énmiattam gyaláznak és üldöznek titeket, és…”* (Mt 5,11) *Solus Christus* – Egyedül Krisztus! Pál örömhíre: *„Isten ingyen igazítja meg őket* (a Krisztus-hívőket) *kegyelméből, miután megváltotta őket a Krisztus Jézus által. (…) Hiszen azt tartjuk, hogy hit által igazul meg az ember, a törvény cselekvésétől függetlenül.”* (Róm 3,24.28) Már az *Ószövetség* evangélistája ezt hirdette a Messiásról: *„Igazságosan fog uralkodni a király…”* (Ézs 32,1) S az Emberfia elfogatásakor is a rosszat jóval győzte le, a főpap szolgája levágott fülét megérintve *„meggyógyította őt”* (Lk 22,51). Isten az élők Istene, s halottainkra így emlékezzünk: Jézus a feltámadás és az élet! Az Jézus jó katonája, ki megerősödik *„a kegyelemben, amely a Krisztus Jézusban van”* (2Tim 2,1), s aki vállalja a szenvedést is, és szabályszerűen küzd. És ezt is kéri: „Tarts meg, Urunk, szent igédben! // Úr Krisztus, láttasd hatalmad…” (EÉ 255)

■ Garai András

PALACKPOSTA

Ciki-e Jézust követni?

Kedves fiatalok, akik ezt az írást olvassátok! Biztosan sokan járnak közületek egyházi iskolába vagy egy gyülekezet ifijébe. Biztosan titeket is megkérdeztek már: „Nem ciki ifjúsági órára járni? Miért oda mész a hétvégi szórakozás helyett?” Vagy: „Nem ciki egyházi iskolába járni?”

Ezt a kérdést tettem fel én is tavaly egy gimnazistáknak tartott istentiszteleten. Eredetileg költői kérdésnek terveztem, de egy lányból szinte kifakadt a felkiáltás: „De igen!”

Mindezt sokszor tényleg nem könnyű mai fiatalként megélni, de én még egy kicsit szeretném fokozni a dolgot: Isten még ennél is többet akar! Nem csak annyi változást akar hozni az életetekbe, hogy egyházi iskolába vagy gyülekezeti ifibe járhattok, hanem ennél is többet! Azt akarja, hogy Jézust kövessétek!

„Na, álljon meg a menet! – mondhatjátok. – Már egyházi iskolába járni is furcsa sokak szemében, akkor mennyivel nehezebb még Jézust is követni?! Az áhítatra még beülünk, de legyen ennyi elég. Jézus ne akarja az életem, a szívem! Az egyházi iskola még elmegy, de ennél többet tenni ezért az ügyért, azt már nem!”

Megértem az ellenvetéseteket, de Isten tényleg még többet akar! Soha nem lesz erőszakos veletek, ahogy lelkészként én sem, és mások sem az iskolátokból vagy a gyülekezetekből, de a hívó szó felétek is elhangzik újra és újra.

Jézushoz régen sem ment mindenki oda egyből, és őt is rengetegen elhagyták, elfordultak tőle. Ilyenkor Jézus nem rohangált utánuk, nem fenyegette őket a pokol tüzével, nem átkozódott, hanem elengedte őket, majd odafordult tanítványaihoz, és megkérdezte tőlük: *„Vajon ti is el akartok menni?”* S mit mondott erre Péter apostol? *„Uram, kihez mennénk? Örök élet beszéde van nálad.”* (Vö. Jn 6,67–68)

Jézus veletek sem erőszakos, inkább nektek is ad lehetőséget a vele való találkozásra. Tőletek függ egyedül, hogy miként használjátok ki ezt a kegyelmi időt.

Igen, ha Jézust követed, világi szemmel sok dologban nehezebb lesz az életed, mert nem úgy fogsz élni, beszélni és cselekedni, ahogy a barátaid. Nem úgy fogsz az anyagiakhoz, a szerelemhez, a szórakozáshoz viszonyulni, mint sok kortársad. Emiatt lehet, hogy kinéznek bizonyos helyekről, vagy kinevetnek, de mit számít ez, ha normálisan és szeretetben tudsz így élni?!

Megértem, ha nehéz mindezt megérteni és elfogadni. Egyszer egy fiatal ebben a helyzetben ezt mondta: „Szeretem Jézust, egész lényével vonz, de félek a követésétől, mert sarkaiból mozdítaná ki az eddig megszokott életemet.”

Ez így van, de hidd el, hogy nem baj. Fiatalon, diákéveidben – a reménység szerint sikeres tanulás és érettségi mellé – valami egészen mást is kaphatsz, és magaddal vihetsz a felnőtt életbe.

A döntés a te kezedben van. Légy nyitott, és dönts felelősen!

■ Deák László

Névjegy: Deák László
A pestszentlőrinci Sztehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium iskolalelkésze vagyok, és 2012 októberétől a Déli Evangélikus Egyházkerület misszió lelkészeként is szolgálok.

OSZTOZÓ

Őszi szünetre fel!

Hagyd a halloweent másra – és lámpás helyett készíts krémlevest a sütőtökből! Lepd meg a szüleidet, és várd vacsorával őket. Hámozd meg és vágd apró kockákra a sütőtököt (a közepéből ne felejtsd el kikaparni a magját!) és a burgonyát, mondjuk kétharmad-egyharmad arányban. Tégy a fazékba annyi vizet, hogy ellepje őket. Ha puhára főttek, botmixerrel vagy krumplinyomóval pürésítsd a fazék tartalmát. Önts hozzá vizet, tetszés szerint többet vagy kevesebbet – attól függően, hogy hígabb vagy sűrűbb levest szeretnél-e. Ízlés szerint sózd, borsozd, de tehetsz bele például kakukkfüvet, gyömbért vagy fokhagymát is. Ha felforrt, tejszínnel sűrítsd be. Pirított zsemlekockákkal és reszelt sajttal tálald. (A neten számtalan, jobbnál jobb sütőtökös receptet találhatsz. Kísérletezz bátran!)

Ha már úgyis körbeülitek az asztalt a családdal, vacsora után játszhattok is egyet. (Mikor is társasoztatok utoljára közösen?) Ugyanígy a „szombat esti láz”-at is felcserélhetitek egy jó kis kártyapartira az ifjúság tagjaival. Unjátok a römit, a kinevetést és az okosan gazdálkodást? Próbáljátok ki a Parakletos Könyvesház bibliai témájú társasjátékait! Kifejezetten nagyobbaknak szántakat is találhattok közöttük. (A teljes kínálatot itt tekinthetitek meg: *http://parakletos.hu/tarsasjatekok*.)

Biblia-vasárnap apropójából mi most a *Színről színre* címet viselő ó-, illetve újszövetségi kártyagalériákat ajánljuk a figyelmetekbe. Előbbi 108, utóbbi 160 kártyát tartalmaz, mindegyiken egy-egy bibliai témájú képzőművészeti alkotás képével, valamint két kérdéssel, melyek közül az egyik a Szentírásban való jártasságotokat, a másik a művészettörténeti ismereteiteket célozza meg. Több alapjáték közül is választhattok, műgyűjtővé vagy tárlatvezetővé is válhattok.

Károli szobra Göncön

Az idegenvezetést és a szemlélődést élesben is kipróbálhatjátok. Ha otthon ülés helyett aktív pihenésre (vagy egy kis „éghajlatváltozásra”) vágytok, fedezzétek fel Magyarország északkeleti csücskét. Ugyan Zemplénbe eljutni – különösen mondjuk az ország átellenben lévő zugából – nem kis vállalkozás, de mindenképpen megéri. Vegyétek ki a könyvtárból a *Vendégváró* útikönyvsorozat Borsod-Abaúj-Zemplén megye látnivalóit bemutató részét, és már indulhattok is. Ha kirándulni van kedvetek, kövessétek az országos kéktúra útvonalát, és hódítsátok meg Füzér, Regéc vagy Boldogkőváralja várát.

Városi sétát Sárospatakon tehettek, ha pedig kimondottan „reformációs” programot szeretnétek, Gönc és Vizsoly vár benneteket. Utóbbi két település biblia-, illetve nyomdakiállítással kalauzolja vissza a látogatókat az időben. Ha evangélikus istentiszteletre mennétek, a helyszín és az időpont felől érdeklődjetek a Tállya–Abaújszántó–Tokaj–Sátoraljaújhelyi Missziói Evangélikus Egyházközségnél (*tokaj-satoraljaujhely.lutheran.hu;* Sátoraljaújhelyen vendégházuk is van).

■ Judit

Az oldalt szerkesztette: Vitális Judit

Vallomások a Bibliáról

A reformáció ünnepét megelőző vasárnapot Biblia-vasárnapnak is nevezik egyházunkban. Ennek apropójából *Vallomások a Bibliáról* címmel pályázatot hirdettünk számotokra. Arra biztattunk benneteket, 16 és 24 év közötti evangélikus fiatalokat, hogy írjátok meg nekünk: szerintetek miért a Biblia a könyvek könyve, mit jelent az életetekben a Szentírás olvasása, vagy hogy miként buzdítanátok másokat a lapozgatására. A megadott határidőig összesen két pályamű érkezett, méghozzá az *Evangélikus fiatalok oldala (evangelikus-ifi.blogspot.hu)* alapító szerkesztőitől. *Antal Bálinttal* és *Győrffy Lajossal* az *Evangélikus Élet* ez év április 8-i ifjúsági oldalán már találkozhattatok; „Biblia-propagáló” írásaikat – melyekért a Luther Kiadó egy-egy kötetével ajándékozzuk meg őket – alább olvashatjátok. (VJ)

Amikor először olvastam a pályázati felhívást és benne a kérdést, hogy miért a Biblia a könyvek könyve, rögtön beugrott az a mese, melynek magyar címe *Könyvek könyve,* eredeti angol címe pedig *Superbook* volt. Persze talán kissé nevetségesnek tűnhet, hogy első gondolatként éppen ezt a „szuperkönyvet” társítottam a pályázathoz, ugyanakkor el is gondolkodtatott, hogy mégis miért szerettük annyira a nővéremmel ezt a mesét.

A televízióban többször is vetített sorozat szereplői kertes házban éltek, és hétköznapi problémáik megoldására a *Könyvek könyve* mindig egy újabb bibliai történetet ajánlott fel. A professzor, a két gyerek, a kutya és a robot igazi időutazókká váltak, és a történeteket mindig élőben figyelhették. Sajnos elég halványan emlékszem a részletekre, ezen információk is utánajárást igényeltek, de a lényeg, hogy a mese a gyermekek nyelvén közelebb tudta hozni hozzánk a történeteket, és megértette velünk, hogy miként is kell helyesen cselekedni egy-egy adott szituációban.

Sokszor éri a Bibliát az a kritika, hogy elavult, nem elég fiatalos, pedig a történetek tanulságai még ma is ugyanannyira aktuálisak, viszont sajnos az akkori szituációkat ma már kevésbé tudjuk átérezni. Talán erre keresett megoldást *Gyökössy Endre* is, amikor megírta *Mai példázatok* című könyvét, melyben a felnőttek is teljesen átérezhetik a bibliai történetek és a saját életük közötti párhuzamokat. Amikor ezeket olvasom, újra át tudom élni a bibliai példázatokat, történeteket, és úgy gondolom, a lelkészeknek is az egyik feladatuk az, hogy az igehirdetések során közelebb hozzák a híveket és Isten akkori szavait egymáshoz.

Bár számomra napi szinten az *Útmutató* jelenti egyelőre a bibliaolvasást, de törekszem rá, hogy ez változzon, mivel annyi történet és annyi tanulság, életút jelenik meg a könyvek könyvében, hogy a forrás kiapadhatatlan. Emellett a modernebb megfogalmazások megértéséhez – legyen szó akár meséről, novelláról, igehirdetésről, filmről, zenéről stb. – elengedhetetlen, hogy ismerjük az eredeti forrást.

■ Antal Bálint

* * *

A Biblia? A Biblia nagyszerű könyv. Amellett, hogy hiteles korrajz, és hű a két-háromezer évvel ezelőtti történelemhez, ahogy szoktuk mondani: „hitünk alapköve” is. Különösen az evangélikusoké, már csak a *Luther* által hangoztatott „sola Scriptura” miatt is.

Hiteles, mert ugyanúgy leírja a később fölmagasztalt Dávid király szörnyű vétkeit vagy a „főszereplő” zsidó nép tévelygéseit, mint az azoknál sokkal magasztosabb dolgokat, valamint ha olvasunk az akkori emberekről, rájöhetünk, hogy ugyanolyanok, mint mi vagyunk, hasonló problémákkal. Vannak vámszedők, farizeus(kod)ók, kegyesek, képmutatók, erősek és gyengék. Tehát azokban a helyzetekben akár mi is lehetnénk! Ráadásul a jók se csak jók, és a gonoszok se csak gonoszok, mint sok korabeli mitológiában.

Szó szerint kell-e venni, vagy nem? Mindkét hibába könnyű beleesni. Nem szabad elfelejteni, hogy a Bibliát többen írták, más-más látásmóddal, más-más korokban. Pont ettől lett nagyszerű. Mindig az akkori emberek Istenhez való viszonyulását mutatja meg, amelyben mi is ráismerhetünk saját istenképeinkre, gondolatainkra, félelmeinkre, egyszóval hitünkre.

Ne feledjük azt sem, hogy a Biblia nem a „mennyből szállt alá”, mint a Korán, hanem hús-vér emberek írták a saját tapasztalataikon, hitükön átszűrve. Épp ezért furcsa lenne szó szerint venni például a *Jelenések könyvét,* de nem szabad takaróznunk azzal sem, hogy bizonyos dolgokat „csak jelképesnek” tekintünk, és nem veszünk komolyan.

A Biblia olvasása az egyik legjobb lehetőség, hogy Jézust követve normális életünk lehessen, vagyis szeretetben, megértésben, békében élhessünk embertársainkkal. A Biblia által mutatott út lehet életünk „erős vára” vagy kősziklája, amelyre építhetünk. De nem szabad megijedni, ha valamit mégsem értünk benne, hiszen a Biblia az emberiség állandó rejtélye marad, ugyanúgy, ahogy az életünkben sem tudunk mindig mindent megérteni és megmagyarázni.

Mindenkit bátorítok én is, hogy olvassa a Bibliát, és drukkolok, hogy megtalálja benne a válaszokat élete kérdéseire.

■ Győrffy Lajos

Névadói születésnap

A nyíregyházi Túróczy Zoltán Evangélikus Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Óvoda az elmúlt tanév kezdetén vette fel az egykor Nyíregyházán szolgáló – százhetvenkilenc éve született – püspök nevét. A gyülekezet egyúttal elhatározta, hogy a névadó október 23-i születésnapját minden évben megünnepli. *Dr. Fabiny Tamás* püspök biztatására felkutatták a még élő leszármazottakat; közülük négyen – két unoka, *Terei András* és *Terei Gábor,* illetve *Balogh Eszter* dédunoka és fia, *Posgai Márton* – el is tudtak jönni az október 19-ei ünnepi istentiszteletre és emléktábla-koszorúzásra.

Ünnepi beszédében *Kocsisné Sárossy Emőke,* az intézmény igazgatója méltatta névadójuk szolgálatát, és felolvasta *dr. Manninger Jenőné dr. Túróczy Erzsébetnek,* a püspök lányának üdvözlőlevelét.

A legidősebb unoka, Terei András a közel négyszáz fős diákseregnek a nagyapával kapcsolatos élményeiről szólt meleg hangon, felelevenítve emlékeit az 1950–58 közötti győri üdülésekről és a Bakonyban tett közös kirándulásokról. Nem az a szigorú tekintetű ember volt Túróczy püspök – mondta –, aki a hivatalos képeken látható, hanem barátságos, melegszívű nagyapa, aki mindig élénken érdeklődött unokái sorsa iránt.

Az igehirdetést a hajdani püspök imádságai keretezték, ezeket pedagógusok mondták el. *Zsarnainé Urbán Nóra* iskolalelkész Mk 5,22–42 alapján hirdette Isten igéjét. (Erről a textusról prédikált Túróczy Zoltán 1956. november 11-én *Mikor?* címmel.) Az iskolalelkész emlékeztetett rá: a püspök nyíregyházi szolgálata idején a gyülekezet iskoláiban száz tanár nevelt és oktatott; Túróczy nekik havonta tartott evangélizációt. Mindemellett az igehirdető a püspök egyik mondatát helyezte a jelenlévők szívére: „Adjuk át Jézusnak a parancsnoki helyet életünkben!”

A fenntartó gyülekezet köszöntését *Márk Borbála* tolmácsolta a püspök *Tanács* című versével. S mivel a születésnap egybeesik az 1956-os forradalom évfordulójával, a nyolcadikos tanulók irodalmi összeállításukkal erre emlékeztek.

Az istentisztelet után a család, az iskola, az egyházmegye és a helyi gyülekezet képviselői megkoszorúzták a lelkészi hivatal falán lévő Túróczy-emléktáblát.

■ Garai András

EVANGÉLIKUS GYŰJTEMÉNYI SZEMLE

Anyakönyvi érdekességek

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

Egyetlen dokumentumtípus tanulmányozása is sok érdekes adattal gazdagíthatja a kutatást, s meglepetés is érhet minket, hogy egy olyan, látszólag egyszerű irattípus, mint az anyakönyv, milyen sokféle lehet, s hogy az idők folyamán vezetésük, adatsoraik miként változtak. Egészen érdekes bejegyzésekre is bukkanhatunk a matrikulák lapjait tanulmányozva. Ezekből ad ízelítőt rovatunk alábbi írása.

Digitális korunk egyik áldásos hozadéka, hogy szinte korlátlanul böngészhetjük elődeink adatait az interneten elérhető anyakönyvekben, nem csupán az iratok őrzési helyén. A kitartó kutató eközben olykor váratlan érdekességekre bukkanhat.

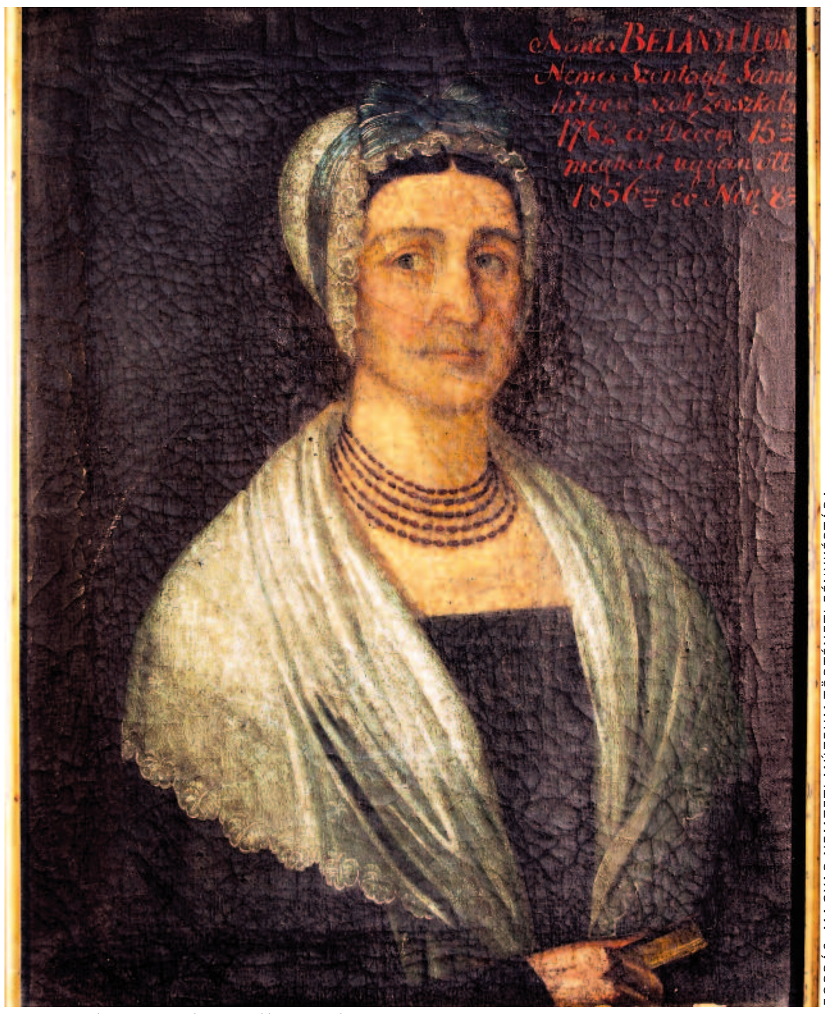
FORRÁS: MAGYAR NEMZETI MÚZEUM TÖRTÉNETI FÉNYKÉPTÁRA

Szontagh Sámuelné Bellányi Ilona portréja

Az állami anyakönyvezés 1895-ös bevezetése előtt egy helység lakosainak személyi adatairól a helyi, illetékes felekezetek papjai vezettek nyilvántartást, és adtak szükség esetén erről hiteles tanúsítványt. A 19. század közepéig azonban e tevékenységük nem volt hivatalosan szabályozva, így felkészültségük, érdeklődésük, netán egyházi feletteseik odafigyelése határozta meg, hogy milyen adatokat és milyen rendszerességgel írtak az anyakönyvekbe.

Ezért találhatnak a matrikulákban kutatók szűkszavú bejegyzéseket is: a lelkész mindössze a megkeresztelt gyermek és szülei, az esketett pár vagy az elhunyt nevét rögzítette. Sokáig élt az a gyakorlat is, hogy az újszülött anyjának vagy a menyasszonynak csak a keresztnevét írták be. A hiányos adatközlés egyik példája az 1708. évi rozsnyói házassági anyakönyvben olvasható (betűhíven idézve): *„Copulaltatott Kocsis Pál cum virgine Anna.* (Összeeskettetett K. P. és A. nevű hajadon.) *Kinek vezeték nevét nem tudák meg mondanyi."*

A másik „véglet" – mely persze a kutató számára igazi aranybánya –, amikor az anyakönyvet vezető egyházi személy nemcsak a szertartások további fő- és mellékszereplőit (keresztszülők, esküvői tanúk, a meghalt személy hátrahagyott családtagjai) sorolja fel, hanem a foglalkozásukat, származási és lakhelyüket is. Még ennél is gazdagabb forrás az olyan anyakönyv, amelynek lapjain a község, a város fontosabb egyházi és világi eseményeit is rögzítették, vagy a megválasztott új lelkésznek, esetleg elődeinek az adatait, életrajzát is tartalmazza a kötet.

Viszonylag gyakran találunk kalligrafikus igényességgel megírt címoldalakat új kötetek elején, ám ritka gyöngyszem az a tiszolci evangélikus anyakönyv, amelynek mindhárom (keresztelési, házassági, halotti) kötetének címlapját egy-egy, az adott szertartást ábrázoló, naiv rajzzal díszítették 1793-ban.

Persze a matrikulák adatai sem mindig pontosak, hiszen a pap legtöbbször bemondás alapján, esetleg utólag, emlékezetből rögzítette őket, de előfordult szándékos hamisítás is, amely később kiderülvén hosszas jogi procedúrát eredményezett. Ilyen esetről olvashatunk a besztercebányai királyi törvényszék ítéletében, amely a helyi evangélikus anyakönyv mellékletét képezi.

Az ebből kirajzolódó történet szerint egy hagyatéki eljárás során hiába keresték az egyik örökös születési adatait az anyakönyvben. Hosszas kutatás során derült fény arra, hogy a *Mayerszky Mátyásnak* ismert személy *Zsuzsa* néven szerepel a matrikulában, mégpedig azért, mert *Droba Zsuzsanna* bábaasszony 1868-ban a lelkészt megtévesztve a fiúgyermeket leányként kereszteltette meg azért, hogy az felnővén a törvényes hadkötelezettség alól mentesüljön.

De találunk példát a lelkész figyelmetlenségéből származó bonyodalomra is. Idézet az alsókubini anyakönyv 1848. december 29-én kelt bejegyzéséből:

„Özvegy Szontagh Sámuelné, született Bellányi Ilona a' megye közönségéhez benyujtott folyamodványában előterjeszté, mikép a' legközelebbi időkben arról értesülvén, hogy az A(lsó)*kubini Evangelikus Egyház kereszteltek könyve neve irányában hibásan, és különbözőleg vittetett; névszerint az 1804 évi augusztus 19-kei Házassági összekellésnél, valamint az 1806 évi januar 22-kei első Sámuel magzatja kereszteltetésénél a' valódi Bellányi nevét viseli a' Matrica, a' későbbi gyermekei kereszteltetésénél pedig anya utáni Vankó névvel felcseréltetett."*

A jegyzőkönyv további szövegéből kiderül, hogy a házaspár 1806 és 1823 között született tizenegy gyermekéből az első és az utolsó keresztelési bejegyzésekor az anya valódi nevét tüntette fel *Cancrinyi Pál* lelkész, ám a közbülső kilencnél, vala-

milyen tévesztés folytán, az anyai nagymama, *Vankó Ilona* nevét írta be. Természetesen a vármegye által kiküldött bizottság a hibákat feltárva az anyakönyv megfelelő lapjain korrigálta a bejegyzéseket. Persze az is érdekes, hogy a kilenc keresztlevél hibás adata negyven éven keresztül miért nem tűnt fel senkinek…

■ SCHERMANN ÁKOS

A szerző a Budai Egyházmegye gyűjteményi megbízottja

Felújítás félúton

A Győr-Mosoni Egyházmegyéhez tartozó felpéci evangélikus templomot még a türelmi rendelet előtt, 1776-ban kezdték építeni. Felszentelésére 1777-ben került sor, tornyot azonban csak 1794-ben építettek hozzá. Az ősi templom legújabb kori felújítása érdekében megtett első lépések még az ezredfordulóhoz köthetők. Akkor a gyülekezetben helyettes lelkészként szolgáló *Jankovits Béla* adománygyűjtést kezdeményezett, illetve elkészíttette a felújítási terveket, így indult el az akkori költségvetés alapján 89,5 millió forintba kerülő munka. Később azonban a halaszthatóbb munkálatok elhagyásának köszönhetően sikerült a költségeket 57 millió forintra csökkenteni. Tizenkét évvel az első lépések megtételét követően a munkálatok már *Smidéliusz Andrásnak,* a gyülekezet mostani lelkészének irányításával fejeződtek be.

A felújítás első menetében az épület szigetelése, a fafödém javítása, pótlása és tartósítása, majd a templom tetőcseréje történt meg. A régi palatető helyett cserép került a templomra. A megfelelő vízelvezetés megoldása is halaszthatatlanná vált, mert a falak nedvesedését elsősorban a tetőről lecsorgó csapadékvíz okozta. Ezeket a munkálatokat követte a világítás korszerűsítése és a belső felújítás. Az ablakok javítását, szükség szerinti cseréjét önerőből finanszírozta a gyülekezet. A belső renoválás részeként az egyházközség helyreállította, illetve felújította a korábban megcsonkított padokat is.

A templomfelújítás részleges befejezését az elmúlt vasárnap hálaadó istentisztelettel ünnepelte meg a gyülekezet. Az alkalmon *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke szolgált igehirdetéssel. Az oltári szolgálatban Jankovits Béla nyugalmazott esperes, *Kiss Miklós* jelenlegi esperes és Smidéliusz András vett részt.

A püspök a hálaadó ünnepre invitáló meghívón szereplő igéről – *„Leborulok szent templomodban, és magasztalom nevedet"* (Zsolt 138,2) – prédikált. Az ünnepi alkalmon énekkel szolgált a kajárpéci kórus.

A hálaadó istentiszteletet ünnepi díszközgyűlés követte. Smidéliusz András röviden ismertette a felújítás menetét, köszöntést mondott *Mészáros Tamás* egyházkerületi felügyelő, *Rátz András* egyházmegyei felügyelő és Szemerei János.

ADÁMI MÁRIA FELVÉTELE

A felújítás azonban mindezzel még nem fejeződött be. A templom homlokzatának, tornyának, további berendezéseinek és orgonájának renoválása, illetve restaurálása még várat magára. A munkák elvégzésére azonban az igen magas költségek miatt – becslések szerint az összeg elérheti akár a negyven-ötvenmillió forintot is – csak egy újabb pályázat keretében nyílhat lehetőség.

■ – KISS –

Bátran a Bibliáról

A Pesti 8 bibliaiskolája

Sokan ismerik már a Pesti 8 gyülekezeti mozgalmat. A főváros belső gyülekezetei – Angyalföld, Deák tér, Fasor, Ferencváros, Józsefváros, Kőbánya, Zugló és a Szlovák Ajkú Evangélikus Egyházközség – hozták létre ezt a missziós törekvést, melynek célja a pesti evangélikusság mozgósítása, az itt élő emberek együttes megszólítása. Ennek a szándéknak megfelelően jött létre az a bibliaiskola, melynek immár második alkalmán vehettünk részt az elmúlt héten.

Az első alkalmak előadói az Evangélikus Hittudományi Egyetem oktatói közül kerültek ki. *Csepreginé dr. Cserháti Márta* docens *Mi a Biblia?* című előadása nyitotta meg a sorozatot, majd *dr. Varga Gyöngyi* docens *Hogy beszél a Biblia Istenről?* címmel folytatta a sort. A főcímet igazoló módon olyan eredeti gondolatokkal találkozhattunk, melyek olykor meghatották, olykor megrázták a hallgatókat. A gyakran szokványossá váló egyenes vonalú logikák helyett előadóink ajtókat nyitottak ki egy sokkal bonyolultabb, sokkal színesebb bibliafelfogás irányába.

A résztvevők valóban tanulni vágynak. Többen szorgalmasan jegyzetelnek. Jó módszerként vált szokássá, hogy az előadást követően kis körök formálódnak, melyek kérdéseket fogalmaznak meg. A bibliaiskolások számára – akárhogy fogadták is az elhangzottakat – egyértelművé vált, hogy Istenről és a Bibliáról alkotott szemléletükben formálódniuk kell.

A programsorozat elsősorban missziós szempontokra figyel. A város közepén, az országos iroda Üllői út 24. alatti, utcára nyíló termében valóban szeretne az utcára nyílni, hogy onnan behívja az érdeklődőket, bármelyik felekezethez vagy hithez tartozzanak is. Egyben utat mutat valóságos gyülekezetek felé is, hiszen minden alkalommal a Pesti 8 más-más közössége látja vendégül az egybegyűlteket, képviselve egyházközségét.

A következő időkben is nagy formátumú előadóink lesznek. Október 30-án *Szabóné Mátrai Marianna* teológus, a Déli Egyházkerület püspökhelyettese *El lehet szakadni Istentől?,* november 13-án pedig *dr. László Virgil* teológus *Megtéréstörténetek* címmel folytatja a tanítást. November 27-én *dr. Pecsuk Ottó,* a Magyar Bibliatársulat főtitkára lesz a vendégünk, aki *Ki jut a mennyországba?* címmel tart előadást. A hatrészes sorozat záróakkordjára december 11-én kerül sor, amikor is *dr. Jelenits István* piarista szerzetes *Isten eljött a világba?* címmel osztja meg gondolatait a hallgatósággal.

A bibliaiskolai előadások minden alkalommal 19.30-kor kezdődnek, és 21 óráig tartanak.

A hívás él, szeretettel várunk mindenkit!

■ *A Pesti 8 nevében:* KOCZOR TAMÁS

HIRDETÉS

Szívesen segítene?

A Magyar Rákellenes Liga *önkéntes segítőtársakat* keres daganatos betegek lelki támogatásához. Az érdeklődők számára Budapesten november közepétől, körülbelül négy hónapon keresztül, heti egy délutánt igénybe vevő ingyenes képzést indítunk. Jelentkezését november 15-ig várjuk! Elérhetőségeink: Magyar Rákellenes Liga, 1507 Budapest, Pf. 7. E-mail: lelkisegely@rakliga.hu, telefon: 1/225-1621, 20/565-5589.

Meghívó egyházkerületi közgyűlésre

A Déli Evangélikus Egyházkerület közgyűlése november 9-én 10 órai kezdettel ülést tart a Budapest-Zuglói Evangélikus Egyházközség gyülekezeti termében. Erre az alkalomra a közgyűlési tagokat és minden kedves érdeklődőt szeretettel várunk.

Radosné Lengyel Anna *egyházkerületi felügyelő*
Gáncs Péter *püspök*

HIRDETÉS

Meghívó a kántorképzőbe

A Kántorképző Intézet 2012–2013. évi téli tanfolyamának megnyitóját november 3-án, szombaton 10.30-kor tartjuk a Mandák-otthonban (Fót, Berda József u. 3.). Ugyanaznap 16 órakor hálaadással emlékezünk a száz éve született *Kiss Jánosra.*

További információk a *kantorkepzo.lutheran.hu* oldalon lesznek elérhetők. Szeretettel várunk minden régi fótit ebbe a nagy közösségbe!

A szervezők

Felhívás!

Felhívjuk minden érintett figyelmét, hogy a soltvadkerti közös protestáns temetőben jelentős számú sírhelynek lejárt a huszonöt éves kiváltási ideje.

Kérjük azokat a hozzátartozókat, akik jogosultak a lejárt sírhelyek kiváltására, hogy 2012. december 31-ig tegyék meg, vagy jelezzék szándékukat a későbbi kiváltásra! A sírhelyekkel kapcsolatos ügyintézésre a Soltvadkerti Református Egyházközség lelkészi hivatalában van lehetőség, minden kedden és pénteken délelőtt 9-től 11 óráig. Tel.: 30/456-6973.

A temetőt fenntartó egyházak októberben megjelölik a temetőben azokat a sírokat, amelyek nincsenek kiváltva, ezzel is felhívva az érintettek figyelmét a sírhelyek kiváltásának rendezésére. Ha az érintett sírhelyek kiváltása nem történik meg, a fenntartók a lejárt sírhelyeket a törvény értelmében újra értékesíthetik!

Soltvadkerti Evangélikus Egyházközség
Soltvadkerti Református Egyházközség

Biblia-vasárnapi textus

Tisztelt Olvasóink!
Az ez évi bibliaolvasó *Útmutatóban* tévesen szerepelnek a Biblia-vasárnapi (Szentháromság ünnepe után 21. vasárnapi) igék; a tavalyiak jelentek meg az ez éviek helyett. Az idei textus ezen a vasárnapon – miként alább, az istentiszteleti rendben is szerepel – Jn 5,39–44, ezért az *Evangélikus Élet* jelen számának *A vasárnap igéje* rovatában is erről olvashatnak.

■ *A szerk.*

Istentiszteleti rend • 2012. október 28.

Szentháromság ünnepe utáni 21. (Biblia-) vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: ApCsel 8,26–38; Ám 8,11–12. Alapige: Jn 5,39–44. Énekek: 438., 451.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. dr. Bölcskei Gusztáv; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9. Veperdi Zoltán; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv., kantátazenés istentisztelet) Smidéliusz Gábor; du. 6. (orgonazenés áhítat) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Scott Ryll; de. 11. (úrv., kantátazenés) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. dr. Blázy Árpádné; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; du. 6. (zenés áhítat) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Darvas Anikó; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Darvas Anikó; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (gyülekezeti nap); **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Éva; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Éva; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Fabiny Tibor.

Összeállította: Boda Zsuzsa

Isten éltesse János bácsit!

Százegyedik életévét töltötte be október 3-án Takács János hódmezővásárhelyi lelkész, evangélikus egyházunk lelkészi karának nesztora. 2003-ban hatvankilenc évi szolgálat után vonult nyugdíjba, hatvankét éven át pásztorolta vásárhelyi híveit. A város díszpolgára.

A teológia elvégzése után Körmenden, Kelenföldön, majd Pestszentlőrincen, édesapám mellett volt segédlelkész a harmincas években. Innen a személyes ismeretség és a mindmáig tartó szeretetteljes kapcsolatom a lelkész úrral, János bácsival. Néhány éves lőrinci szolgálata alatt családi körünkben élt, így maradandó emlékeket őrzök róla.

Az egyik együtt töltött karácsony estét ő tette számomra és bátyám számára máig emlékezetessé. A karácsonyi áhítat, ima és énekek után vehettük át az ajándékokat. Nem is tudtuk, melyik után nyúljunk elsőnek. Aztán hirtelen a fa egyik ágán megcsillant valami. Testvéremmel szinte egyszerre vettük észre, és nyúltunk utána. Két szerény, gumikötős, pléh órautánzat függött a csillogó díszek között. Azon az estén nem volt nálunk boldogabb. Csak az óráknak örültünk igazán, a tisztelendő bácsi ajándékának. Hetvenöt év után, ma is meghatódva gondolok erre az áldott alkalomra.

János bácsi, mint később kiderült, egyik prédikációjába beleszőtte a számára is emlékezetes karácsonyestét. A nyolcvanas évek végén egy vasárnap látogattuk meg őt, részt véve az istentiszteleten is. Annak végeztével maga mellé állított minket a feleségemmel, és így fogadtuk a gyülekezeti tagok búcsúzó kézfogását. Egyik hittestvér üdvözlés közben a következőt kérdezte: „Ugye maguk az órások?” „Igen, mi vagyunk” – mondtam, és hálás voltam a kérdezőnek.

Balról jobbra: Kökény Elek, Takács János, Sokoray Károly és Huszák József, mögöttük Urbán Ernő

Kapcsolatom 1946-ban tovább mélyült János bácsival. Mint szinte éhező pesti gyereket egy kis feljavító kúrára hívott meg a vásárhelyi parókiára. Bár ők is szűkösen éltek, valóban feljavítottak a nyár folyamán. Napközben a család kecskéit legeltettem, de délutánonként kötelezően sportolnom, úsznom kellett a vásárhelyi strandon, sőt hétvégéken a Tiszára is kikerekeztünk. Akkoriban János bácsi nemcsak lelkészi szolgálatot végzett, de helyettesítő tanárként is működött a helyi gimnáziumban, az akkor „odahelyezett” Németh Lászlóval és Szabó Magda írónővel.

A lelkész úr hosszú életét talán annak is köszönheti, hogy szellemi tevékenysége mellett kemény fizikai, napszámos munkát is végzett családja megfelelő ellátása érdekében. Özvegyen három gyermeke eltartásáról, taníttatásáról kellett gondoskodnia. Fia mérnök lett, két leánya orvos.

Külön szót érdemel sportos életvitele. A háború utáni években kerékpárral járt a budapesti lelkészértekezletekre és még idős korában is Bonyhádra, a szülői házhoz.

János bácsi már körmendi segédlelkészként elismert fordítója lett Luther Márton írásainak. Fordítói munkáját Kapi Béla püspök mellett jó néhány teológiai tanár is nagyra értékelte. A kilencvenes évek elejétől több könyvet, tanulmányt tett közzé, és terjesztette legtöbbjüket ingyenes ajándékként, lelki épülésünkre.

Százegyedik születésnapján hálás vagyok a Mindenhatónak, hogy Takács János lelkész urat, János bácsit e ritka évfordulón köszönthetem, hálát adva tevékeny életéért, szolgálatáért, Isten áldását kérve további életére, családjára.

Az egykori lőrinci tanítványok nevében is az „órások” egyike:

■ Dr. Sokoray Béla
ny. főállatorvos (Veszprém)

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A MAGYAR RÁDIÓBAN

Bemutatkozik a Nemescsó–Meszlen–Acsád–Kőszegdoroszlói Társult Evangélikus Egyházközség

A társgyülekezet tizenhét kicsiny települést foglal magában Vas megyében. A kőszegi kereskedőknek köszönhetően viszonylag korán elterjedtek a reformáció tanai Nemescsón és a környező településeken is. Doroszló földesurai a kőszegi birtokosok voltak, így itt is már a 16. század közepétől lehetett evangélikus gyülekezet. 1595-re Meszlen gyülekezete jelentőssé nőtte ki magát, hiszen itt tartottak egy közös református–evangélikus zsinatot, amelyen még megpróbálták közös megegyezésre bírni a két protestáns felekezetet, és kiadták a *Meszleni concordiát.*

Mindezek ellenére Nemescsó neve nem a reformáció után, hanem éppen az ellenreformáció idején vált ismertté. 1681-ben a soproni országgyűlés artikulusba (törvénycikkelybe) foglalta, hogy a protestánsok a királyi Magyarország két vármegyéjében két-két helyen tarthatnak nyilvános istentiszteletet. Ennek helyét Sopron vármegyében Nemeskéren és Vadosfán, Vas vármegyében pedig Nemesdömölkön és Nemescsón jelölték ki.

Innen indult a gyülekezetnek az az évszázada, amely jelentőssé tette ezt a kis falut az egyháztörténetben. A törvény engedelmével ide jöhettek az evangélikusok a mai társgyülekezet területéről is, valamint Kőszegtől Őriszigeten (Ausztria) át Muraszombatig (Szlovénia), hogy vasárnapokon és ünnepnapokon Isten igéjét hallgassák. Három nyelven tehették meg ezt: magyarul, németül és vendül.

A csói lelkész nem hagyhatta el a falut, szolgálatot végezni onnan ki nem mehetett. A nemescsói gyülekezetben az artikuláris időszakban csupa kiváló, külföldön tanult lelkész szolgált, köztük a legjelentősebbek: *Ács Mihály, Fábri Gergely* és *Sartoris Szabó János.* Utóbbi lelkész nevéhez fűződik egy kis árvaház, latin iskola és alumneum (teljes ellátást nyújtó, bentlakásos iskola) létrehozása – nem engedte, hogy az átlagban hetvenfős gyereksereg hitében vagy éppen életvitelében elkallódjon.

Az anyakönyvezés 1701-től indult el a gyülekezetben.

Az eredetileg használt, fából készült két oratórium hamar kicsinek bizonyult, így 1776-ban hozzákezdtek egy nagyobb templom építéséhez. Jelenlegi templomunk – mely egyszerű, dísztelen, puritán – 1784-re készült el. A régi templomból átkerült bele a szószékoltár, melynek részei 1713-ból és 1722-ből valók. Az 1650-ből származó nemescsói oltárterítő – mely jelenleg az Evangélikus Országos Múzeumban található – nagy kincse gyülekezetünknek. Az orgonát 1789-ben állították szolgálatba.

A türelmi rendelet után elkezdődött Meszlen és Doroszló templomainak építése is a nemescsói „mintájára”. Acsádi templomunk építése 1988-ban vette kezdetét.

Az artikuláris időszak után minden gyülekezetben – immár különkülön – pezsgő lelki élet kezdődött. Nemescsóhoz tartozott Kőszegdoroszló, Meszlen anyagyülekezetéhez pedig Acsád. Falvaink elöregedése, elerőtlenedése miatt éppen harminc évvel ezelőtt döntöttek úgy gyülekezeteink, hogy újra közösen, társgyülekezetként folytatják életüket, szolgálatukat.

Gyülekezetünkben vasárnaponként négy istentiszteletet tartunk, kéthetente gyermekbibliakörökkel, illetve havonta családi istentiszteletekkel. Igyekszünk a gyermek- és ifjúsági munkára nagy súlyt fektetni, ennek egyik gyümölcse az ötödik éve tartó nagyheti passiói szolgálat. Gyermekeinkkel nyáron táborozunk, télen például betlehemezünk. Mind a négy társegyházban tartunk bibliaórákat. Ezenkívül is sokféleképpen próbáljuk az embereket a gyülekezet közösségében tartani. Hívjuk őket gyülekezeti napokra, énekkarra, színházba, kirándulásokra. Jelenleg is zajlik egy ötfordulós gyülekezettörténeti verseny.

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Október 31-én, a reformáció ünnepén 10.04 órától istentiszteletet közvetít a Magyar Rádió Nemescsóról. Igét hirdet *Kalincsák Balázs* lelkész.

Intézményi keretben törekszünk segíteni a körülöttünk élőknek, a fiataloknak és az időseknek egyaránt. Gyülekezetünk alapítványának fenntartásában működik hét telephelyen az Ács Mihály Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, melyben a diákok zenét, táncot tanulhatnak, illetve képzőművészeti foglalkozásokon vehetnek részt. Diakóniai intézményünk, a Sartoris Szeretetszolgálat falugondnoki szolgálattal, étkeztetéssel és házi segítségnyújtással szolgál gyülekezetünk falvaiban.

Európai geopark

A tűzhányók és dinoszauruszok földjén…

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósága 2011 decemberében adta be a *Bakony–Balaton geopark* pályázatát az Európai Geoparkhálózathoz és ezen keresztül az UNESCO által támogatott Globális Geoparkhálózathoz a teljes jogú tagság elnyerése érdekében.

Az igen alapos, mindenre kiterjedő eljárás 2012 augusztusában fejeződött be, és az Európai Geoparkhálózat szeptemberi konferenciáján a Bakony–Balaton geopark megkapta az európai geopark és a globális geopark címet. A teljes jogú tagság elnyerésével széles körű nemzetközi ismertségre is szert tehet hazai geoparkunk, hiszen a hálózatok tagjai egymást is hatékonyan hirdetik. Jó példa erre a geoparkok napja, amelynek keretében a környező országok geoparkjaiban mutatkozhat be a Bakony–Balaton geopark.

A park több mint 3100 km²-es területén számos olyan földtani, felszínalaktani értéket találunk, amely tudományos és oktatási jelentősége és ritkasága, valamint esztétikai értéke miatt kiemelkedő. A geopark elsődleges küldetése gazdag földtani örökségünk megőrzése és bemutatása a helyben élő emberek és közösségek bevonásával, különböző ismeretterjesztő és geoturisztikai programok beindításával.

A fenntartható jellegű geoturizmuson keresztül egy megfelelően nagy kiterjedésű geopark képes a helyi gazdaság fejlődését is szolgálni. A park fontos célja a helyi kézművestermékek, illetve a helyi vagy biotermesztésű élelmiszerek népszerűsítése is.

Ha képzeletbeli kirándulásunkat a földtani értelemben fiatal, alig tizenötezer éves Balaton keleti végénél kezdjük, akkor máris láthatjuk meszszíről a kenesei magaspartokat, amelyeket az egykori Pannon-beltenger homokos-agyagos üledékei építenek fel. A Balatonfüred határában feltárt Lóczy-barlangban megcsodálhatjuk a felső triász füredi mészkövét, amelynek felszínén a későbbi hőforrások bámulatos oldásformákat is létrehoztak.

A Tihanyi-félsziget volt hazánk első tájvédelmi körzete. A félszigeten számos helyen kitűnően tanulmányozhatók a vulkáni rétegek.

A Káli-medencében épül majd fel a geopark leendő látogatóközpontja, ahol a tervek szerint szórakoztató, interaktív módon ismerkedhetnek meg a látogatók a terület izgalmas és fordulatos geológiai múltjával – például a földrengésszobában vagy a geojátszóházban.

A geopark talán legszélesebb körben ismert tája, a Tapolcai-medence tanúhegyei, a Badacsony, a Szent György-hegy, a Csobánc stb. a különböző vulkanológiai értékek és látnivalók kincsestára. A Balatontól mindössze tízpercnyi autóútra fekvő Tapolca utcái és házai alatt több mint kilenc kilométer hosszúságú (eddig ennyit sikerült feltárni) zegzugos barlangrendszer húzódik meg. A barlangok közül a leghosszabb, a Tapolcai-tavasbarlang 270 méteres szakasza a látogatók által is bejárható, illetve csónakázható.

A Keszthelyi-hegységben fekvő, cseppkövekben gazdag Csodabogyós-barlangot a bátrabbak úgynevezett overallos túrákon járhatják be.

Sajnos a geopark minden látnivalóját nem tudjuk bemutatni, de egy nevezetességet mindenképpen meg kell még említenünk: a Zircen működő Bakonyi Természettudományi Múzeumban megcsodálhatjuk a nemrégen Balatonfőkajár mellett feltárt mamutleleteket. Ezen a területen találták meg az utóbbi évek legnagyobb hazai őslénytani szenzációjaként említhető magas-bakonyi dinoszaurusz-leletegyüttest, amelynek jelentőségét egyrészt az adja, hogy a mai Magyarország területén egyedül itt találtak ilyeneket, másrészt pedig az, hogy a páncélos dinoszauruszok itteni maradványainak mennyisége jóval meghaladja az összes európai lelőhelyét. A leleteket ugyan nem a zirci, hanem a Magyar Természettudományi Múzeum őrzi, de a lelőhely közelében egy dinópark tervei körvonalazódnak…

Méltán lehetünk tehát büszkék a Bakony–Balaton geoparkra, amelynek nevezetességeit az év bármely szakában megtekinthetjük.

■ S. A.

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó

EVÉL&LEVÉL

Tisztelt Kiadó és Szerkesztőség és segítő Közreműködők!

Hosszú évek óta előfizetőként indíttatást érzek, hogy köszönetet mondjak – Istennek hálát adva – az *Evangélikus Életért.*

Lelki-szellemi épülésemre, örömömre, felüdülésemre szolgál. Hírforrás és útmutatás is. Elgondolkoztat, cselekvésre indít. Bátor, igazságkereső… Gazdag, szép, jó! Köszönöm.

Óvári Lajosné *(Szeged)*

Schindler András, a szülőföld szerelmese

Kilencvenéves korában – július végén – befejezte földi életét *Schindler András* harkai születésű pedagógus, volt iskolaigazgató.

Oklevelét a soproni evangélikus tanítóképzőben szerezte. Az 1946. évi kitelepítés során került külföldre, a németországi Sinsheimbe.

Szülőfalujáról 1987-ben könyvet adott ki. A *Harkau, mein Heimatdorf* című kötet előszavában írja: „A mi generációnk sem mentesült a nehéz sorscsapások alól. Mi is, mint őseink, új otthont építettünk. Az ő hazájuk megmaradt. Tőlünk azonban azt is elvették. Vándorbotot kellett fognunk, és idegenben új otthont kellett építenünk."

Vannak a kitelepítettek között, akik soha nem jöttek vissza meglátogatni szülőhazájukat. Soproni templomi ülőhelyükön érintetlen maradt bezárt fiókjuk. Schindler András és soproni születésű felesége azonban nehezen várták, hogy lehetőségük legyen a látogatásra. Míg nem jöhettek, az osztrák határról tekintettek át Sopron tornyaira, amikor pedig jöhettek, tüstént útnak indultak.

Schindler igazgató az én szolgálati időmben is sokszor volt Sopronban, hogy ápolja a kapcsolatokat szülőföldjével. Talán három szinten végezte ezt különösképpen.

Az egyik a személyes kapcsolatok kiépítése volt azokkal, akik itthon maradhattak: Sopronban, a városban és evangélikus gyülekezetben, és azokkal is, akik helyettük költöztek a kitelepítettek szülőföldjére. Rokoni látogatásai során többször láttam feleségével együtt a templomban. Pár napot magam is tölthettem feleségemmel kedves otthonában, Sinsheimben, és mély biblikus, lutheri hitéről is meggyőződhettem.

A második, amikor ünnepi alkalmakon együtt volt az itthon maradt gyülekezetekkel, és a Bad Wimpfen-i testvérgyülekezet nevében meleg, testvéri köszöntő szavakat mondott. Ott volt közöttünk templomunk kétszáz éves jubileumán, valamint soproni gyülekezetünk négyszázhuszonöt éves fennállásának ünnepén, melyet a Magyar Telvízió is közvetített.

1996-ban az orgonánk felújítása kapcsán tartott ünnepségre „a távolba kényszerítettek" egyesületéből két autóbusszal érkeztek. Schindler András megható szavakkal emlékezett a múltra, a szülőföld gyülekezeteiben kapott lelki ajándékokra. Ezért is járultak hozzá nagy áldozattal a tizenkétmilliós költséghez, amelyet a soproniak nem tudtak volna egyedül fedezni. A harkai orgona felújítási költségeinek oroszlánrészét is ő vállalta, s ennek a püspöki szolgálattal történt átadásán ő is köszöntötte a jelenlevőket.

A kitelepítettek között szinte mindig ott volt, amikor harkai szülőfalujába látogattak, hogy őseik sírjára a temetőben virágot helyezzenek, és a templomban hálát adjanak Istennek. Mindig szívesen hirdettem igét anyanyelvükön.

Harmadik, talán az utódok számára legmaradandóbb munkája, szolgálata az, amelyet szülőfalujáról írt könyve tár elénk kétszázhatvan oldalon. A kötet többéves kutatómunkájának eredménye: megírásához Sopron város levéltárából, evangélikus gyülekezetek anyakönyveiből, *Payr Sándor* egyháztörténész-professzor műveiből, *Házi Jenő* és *Horváth Zoltán* főlevéltárosok munkáiból merített.

Istennek adunk hálát, hogy szülőföldjének gyülekezeteivel a szétszakítottság fájdalmait együtt hordozva személyes kapcsolatokkal, látogatásokkal, anyagi segítséggel, irodalmi munkával, imádsággal erősítette az összetartozás testvéri „aranyfonalát", mely az „otthont vesztetteket" Jézus Krisztus által az örök élet elvehetetlen otthonába irányítja, vezeti.

Szimon János *nyugalmazott lelkész (Sopron)*

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

HIRDETÉS

Hálaadó istentisztelet Nemespátrón

„Ismerjétek el az Úr nevének dicsőségét, ajándékot hozva jöjjetek udvarába!" (Zsolt 96,8)

Az egyházközség vezetősége szeretettel hívja és várja a Nemespátrón október 28-án 11 órakor tartandó istentiszteletre, melyen hálát adunk a felújított templomunkért. *Szemerei János* püspök úr szolgál az ünnepen.

Evangélikus műsorok a Magyar Televízióban

Október 28-án, vasárnap az M2-n 14.15-kor *Túrmezei Erzsébet-portré a 100 éve született diakonisszáról és költőről* címmel láthatnak összeállítást. Közreműködnek: *Madocsai Miklós, Zászkaliczky Pál* lelkészek, *Kubik Anna* színművész és az Evangélikus Hittudományi Egyetem hallgatói. Archív felvételen versét mondja *Túrmezei Erzsébet.* Szerkesztő: *Nagy László,* rendező: *Szekeres Csaba.*

Fasori tanárok címmel október 28-án az M2-n 14.40-kor *Gazda István* művelődéstörténész szól a gimnázium két kiemelkedő tanáráról, *Rátz Lászlóról* és *Mikola Sándorról.* Szerkesztő: *Nagy László,* rendező: *Nemes Takách Ágnes.*

HIRDETÉS

Ökumenikus női találkozó

Az *Október a reformáció hónapja* programsorozat keretében szeretettel hívunk minden érdeklődőt *A puritanizmus aktualitása a 21. században* címmel megrendezendő ökumenikus női találkozónkra.

Helyszín: Dunavarsány, Soli Deo Gloria Közösségi Ház. Időpont: október 27., szombat, 10-től 15 óráig.

Program

10.00: nyitóáhítat – *B. Pintér Márta* evangélikus lelkész, az evangélikus egyház női missziójának vezetője • 10.40: *A puritanizmus lelkisége a magyar irodalomban – dr. Petrőczi Éva,* a Károli Gáspár Református Egyetem Puritanizmuskutató Intézetének vezetője • 11.25: Ortodox kórus szolgálata *Imrényi Dávid* vezetésével • 11.40: *A puritanizmus történetisége – Pungurné Császár Judit* református lelkész • 13.00: Ebéd (az ebédszünetben keresztyén könyvvásár) • 14.00: Záró istentisztelet úrvacsorai közösséggel – *Bóna Zoltánné* református lelkész szolgálatával • 15.00: Zárszó és hazautazás

NAGYOBB KIHÍVÁSOK, MEGERŐSÍTETT IMMUNVÉDELEM

ÚJ BÉRES CSEPP EXTRA®

Id. dr. Béres József kutató rájött, hogy miként a növényét, úgy határozza meg az emberi szervezet állapotát is a megfelelő ásványi-anyag-, és nyomelem-ellátottság. Ha az ettől nagymértékben függő **immunrendszerünk** jól működik, akkor nincs szükségünk gyógyszerre: testünk természetes módon, saját maga képes megbirkózni a kórokozókkal.

Sok éves kutatómunka eredményeként e gondolat nyomán született meg a Béres Csepp, amely nemcsak az egészség fenntartására képes, de segítséget nyújt betegségek esetén is. Feltalálása óta eredeti erejét hordozza, ám azóta eltelt négy évtized. Felgyorsult körülöttünk a világ, és vele a mi életünk is. Sok szerepben, sok színtéren kell maximálisan teljesítenünk, és az ebből adódó stressz megpróbál minket lelkileg és fizikailag is. Több a környezeti ártalom, még kevesebb természetes tápanyaghoz jutunk, miközben az egészségünket támadó kórokozók egyre ellenállóbbak.

A szervezetünket érintő **kihívások** normál életvitel mellett is **egyre fokozódnak**. Id. dr. Béres József élete végéig kutatta a lehetőségét annak, hogy a változó kihívásokra egyre kifinomultabb válaszokat adhassunk. Legendás találmányát a Béres Cseppet „megerősíteni" kívánta a szer antioxidáns hatásának fokozásával.

Szervezetünkben természetes folyamatok kapcsán oxidáció zajlik, aminek során **szabadgyökök** keletkeznek. Amennyiben túlzott mennyiségben képződnek, kóros változásokat indíthatnak el sejtjeinkben. És bár a megfelelően működő antioxidáns védelmi rendszerünk megvédene, sajnos ma már a táplálékunkkal nem mindig tudjuk fedezni azt a mennyiségű vitamint, ásványi anyagot és nyomelemet, amelyek segítségével a sok káros civilizációs hatást ellensúlyoznánk. Ahhoz, hogy a megbillent egyensúlyt helyreállítsuk, egy kis extra adag **antioxidánsra** van szükségünk.

Id. dr. Béres József gondolata mára testet öltött: **megszületett** a második generációs Béres Csepp, **a Béres Csepp Extra**. A kutatók fejlesztő munkájának eredményeként sikerült bővíteni a hatóanyagok körét oly módon, hogy a különleges, folyadékformátumú, komplex medicína stabilitása a megemelkedett hatóanyagtartalom mellett is megmaradjon. A Béres Csepp Extra hatóanyagai megfelelő módon pótolják a szervezetünkből hiányzó ásványi anyagokat és nyomelemeket, megerősítik testünk természetes immunvédelmét, hogy jobban ellenállhassunk a belső és külső károsító hatásoknak.

Ma, amikor egyre komolyabb kihívásokkal kell küzdenünk, szükségünk van minden erőnkre, egészséges szervezetre és mindarra, ami hozzásegít ehhez. **Egy kis üvegnyi immunerősítő, a Béres Csepp Extra** évtizedek tudását, tapasztalatát és a folytonos fejlődést magában hordozva ebben tud a társunk lenni.

www.beres.hu facebook.com/beres.klub

A Béres Csepp Extra® vény nélkül kapható roboráló gyógyszer.

BCSE201209AD2

A KOCKÁZATOKRÓL ÉS MELLÉKHATÁSOKRÓL OLVASSA EL A BETEGTÁJÉKOZTATÓT, VAGY KÉRDEZZE MEG KEZELŐORVOSÁT, GYÓGYSZERÉSZÉT!

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

Nyílt nap az Evangélikus Hittudományi Egyetemen

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeretettel meghív minden érdeklődő középiskolást és gyülekezeti tagot a november 13-án, kedden reggel 8 órakor kezdődő nyílt napra. Jelentkezés és információ a rektori hivatalban: 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3. Tel.: 1/469-1051, 20/824-9263; fax: 1/363-7454; e-mail: teologia@lutheran.hu.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS ŐRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS aranykoszorús harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levélcím: 2162 Őrbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

GYÁSZJELENTÉS

Fájdalommal, de Istennek hálát adva szolgáló életéért tudatjuk mindenkivel, aki ismerte és szerette, hogy *Gubek Mária,* a csömöri evangélikus gyülekezet harminckét éven át hűséges felügyelője, a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület áldozatkész munkatársa és évtizedeken keresztül választmányi tagja életének 81. évében október 21-én hazatért teremtő Urához.

Testvérünket október 31-én 16 órakor kísérjük utolsó földi útjára a csömöri evangélikus temetőben.

A csömöri evangélikus gyülekezet

REFORMÁCIÓI SZÁMUNK A KÖVETKEZŐ HÉTEN JELENIK MEG

APRÓHIRDETÉSEK

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

* * *

A Csikvándi Evangélikus Gyülekezetért Alapítvány köszöni támogatóinak adójuk 1%-át! A befolyt összegből a magyarpolányi passió megtekintésére szerveztünk kirándulást.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 28-ától november 4-éig

VASÁRNAP

12.05 / Bartók rádió
Budapesti Bach-hét, 2012
Bach: 114. és 115. kantáta a Deák téri evangélikus templomban
12.30 / Vörösmarty Rádió
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (www.vorosmartyradio.hu)
14.15 / M2
Túrmezei Erzsébet-portré
14.40 / M2
Fasori tanárok
15.05 / Bartók rádió
Beszélgetések az egyházzenéről
Bach kantátáiról Kamp Salamon beszél
19.35 / Bartók rádió
Kapcsoljuk a Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet
Benne: Franck: 150. zsoltár

HÉTFŐ

9.30 / Duna Tv
Élő egyház (vallási híradó)
14.00 / Bartók rádió
A hét zeneszerzője: Dietrich Buxtehude
Zarándokok városa, Lübeck
15.10 / Kossuth rádió
Prémium rocktörténet
19.45 / Pax Tv
Itt az Isten köztünk – Evangélikusok Japánban (dokumentumfilm)
20.00 / Duna World
Találkozások Tamási Áronnal
20.50 / Duna Tv
„Népek Krisztusa, Magyarország” – 1956 (magyar dokumentumfilm-sorozat)
23.45 / M1
Aranymetszés (kulturális magazin)

KEDD

5.20 / M1
Hajnali gondolatok
9.05 / Bartók rádió
Hang-fogó
Benne: John Scott játszik a londoni Szent Pál-katedrális orgonáján
14.00 / Bartók rádió
A hét zeneszerzője: Dietrich Buxtehude
„Milyen szépen ragyog a hajnalcsillag”
19.20 / Duna Tv
Talentum
Lázár Ervin
21.00 / Duna Tv
Kiálts szabadságot! (amerikai játékfilm, 1987) (115’)
22.45 / Bartók rádió
A 18. század
Berzsenyi Dániel versei

SZERDA

9.05 / Bartók rádió
Hang-fogó
Benne: Mendelssohn: V. (Reformáció-) szimfónia
10.00 / ARD1 (német)
Reformációi istentisztelet közvetítése a lipcsei Tamás-templomból
10.04 / Kossuth rádió
Evangélikus istentisztelet közvetítése Nemescsóról
Igét hirdet: Kalincsák Balázs lelkész
11.00 / Duna Tv
Reformáció napi református istentisztelet közvetítése Uzon-Bikfalváról
15.10 / M2
Csillag a máglyán (magyar film, 1978)
18.00 / M2
Templomi orgonák titkai

CSÜTÖRTÖK

12.05 / M2
Mindszenty József élete (magyar tévéjáték, 1994)
II/1. rész
14.06 / Kossuth rádió
Arcvonások
Dankó Dalma művészettörténész
15.04 / Bartók rádió
Délutáni muzsika
Benne: Saint-Saëns: III. (Orgona-) szimfónia
20.15 / M1
Amélie csodálatos élete (francia–német romantikus vígjáték, 2001) (117’)
21.00 / Duna Tv
Páduai Szent Antal – A szó, mely éget (olasz játékfilm, 2006) (99’)
22.00 / Tv2
Édesek és mostohák (amerikai filmdráma, 1998) (116’)

PÉNTEK

8.45 / Duna Tv
Holtak álma felett
Barangolás a Fiumei úti sírkertben
14.06 / Kossuth rádió
Alma és fája
A kecskeméti piaristák és Sík Sándor
15.04 / Bartók rádió
Délutáni muzsika
Benne: Brahms: Német rekviem
19.45 / Kossuth rádió
Ákombákom
Részletek a Makám együttes lemezéről
20.15 / M1
Fiú a Marsról (amerikai filmdráma, 2007) (102’)
21.05 / Duna Tv
A vég nekem kezdet (német–olasz tévéfilm, 2010) (94’)

SZOMBAT

9.00 / Duna Tv
Isten kezében
Nagykövetként a Vatikánban
12.15 / M2
Esti Kornél (magyar tévéfilm, 1985)
18.35 / Duna Tv
Fölszállott a páva
Elődöntő
21.15 / Pax Tv
Sarepta 60 (dokumentumfilm)
21.50 / M1
Ősz New Yorkban (amerikai romantikus film, 2000) (101’)
23.05 / Kossuth rádió
Mentés másként
Művészeti figyelő
23.40 / Duna Tv
MüPa
22 év dalai – Lovasi András szerzői estje

VASÁRNAP

6.00 / Bartók rádió
Muzsikáló reggel
Benne: Vasárnapi orgonamuzsika
7.35 / Duna Tv
Világ-nézet
Püspökkenyér
házigazda: Fabiny Tamás
8.00 / Civil Rádió
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (www.civilradio.hu, ismétlés: 22.00)
10.30 / M1
Baptista magazin
13.05 / Kossuth rádió
Népzene határok nélkül
15.05 / Bartók rádió
Jubilate Deo
Évszázadok egyházi muzsikája
21.20 / Bartók rádió
Az emberi hang dicsérete
Donizetti: Rekviem

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (október 28.)
Jézus így szólt a dadogó sükethez: „Effata, azaz: nyílj meg!” És megnyílt a füle, nyelvének bilincse is azonnal megoldódott, úgyhogy hibátlanul beszélt.” Mk 7,34–35 (Zsolt 33,9; Mt 5,38–48; Ef 6,10–17; Zsolt 96) Süket vagyok. Mivel sosem hallottam semmit, dadogok: a magam elképzelése szerint, látvány alapján formálom a hangokat. Tudom, hogy nehezen értenek az emberek, ezért aztán nem is beszélek sokat. Sokan azt hiszik rólam, hogy néma vagyok, mások meg csak azt, hogy zárkózott. De ez nem igaz, én csak várom az árulkodó jelet, hogy türelmes emberrel van-e dolgom. Eldadoghatom-e neki nem csak azt, amire épp szükségem van, hiszen most nem szeretnék semmi különöset, csak beszélgetni. Most itt a jel, a jézusi „effata”. Most tudom, hogy rám figyel, oldódik a magány, megoldódik a nyelvem.

Hétfő (október 29.)
Az Úr mellém állt, és megerősített, hogy elvégezzem az ige hirdetését. 2Tim 4,17 (1Sám 7,12; Róm 12,17–21; 2Kor 5,11–15) Pál vagyok, negyvenéves, Timóteus tanítványomnak írok, akit fiamként szeretek. Szeretném, ha meglátogatna, mert magamra hagytak. Bírósági tárgyalásomon jólesett volna, ha kiállnak mellettem, de Démásznak a világ fontosabb volt, mint az Isten országa, amelyet hirdetünk. Egyedül kellett állnom idegenek előtt, a hatóság előtt. Metsző tekintetek, siettetett ügymenet. Megmagyarázhatatlan módon mégis volt erőm, hogy a kihallgatáson elmondjam magam és az ügy védelmében, hogy vallási és nem köztörvényes esetről van szó, s így a hatóság nem illetékes. Az Úr mellém állt, megerősítette szavam, megmenekültem az oroszlánok torkából.

Kedd (október 30.)
Hírül adta az Úr a föld széléig: Mondjátok meg Sion leányának: Jön már Szabadítód. Ézs 62,11 (1Pt 1,20; 1Sám 26,5–9.12–14.17–24; 2Kor 5,16–21) Sion leánya vagyok, az elhagyott város. Utcáimat nem takarítják, az épületeken letagadhatatlanul látszanak a romlás jelei. Évtizedek óta hazavárom a vőlegényemet, aki elment tőlem, messzi-messzi országban él. Falaimon az őrök emlékeztetik, szüntelenül kiáltják: Jöjj, várlak, gyere vissza! Mígnem egyszer csak hírt kapok, szól az ígéret: Jön már! Felépíti tereimet, benépesíti utcáimat, nem leszek többé elhagyatott.

Szerda (október 31.)
Mint mikor a sas kirebbenti fészkét, és fiókái fölött repdes, kiterjesztett szárnyára veszi, evezőtollán hordozza őket, úgy hordozza népét az Úr. (Mózes éneke) 5Móz 32,11 (1Pt 1,5; Mt 5,1–10/11–12/; Róm 3,21–28; 2Kor 6,1–10) Mózes vagyok, már nincs sok hátra az életemből, tudom, a vég közel. Most valami bölcset kellene mondani a gyerekeknek, az unokáknak, a népnek. Valamit, ami megtartja őket a helyes úton; valamit, ami az élet lényegéről szól; valamit, amit érdemes kimondani az utolsó órán. Koldusok vagyunk, az az igazság, talán ezt kellene elmondani. Ki kellene mondani, hogy mi van akkor, ha nincs már semmim, ha nincs tovább. Hát elmondom: ha a szárnyaimat nem tudom tartani többé, akkor lógni hagyom. S minden erőmmel bízom abban, hogy felettem ott van az, aki alám repülve megtart hatalmas szárnyain abban az utolsó szent zuhanásban.

Csütörtök (november 1.)
A gyűlölet viszályt teremt, de minden hűtlenséget eltakar a szeretet. Péld 10,12 (1Kor 13,1; Ézs 32,1–8; 2Kor 6,11–7,1) Hochma vagyok, a bölcsesség alakja. Tanítom az embereket élni – nemcsak élni, hanem együtt élni; nemcsak együtt, hanem szeretetben élni. Néha félreértenek. Azt hiszik, hogy ha a szeretet mázával leöntünk valamit, attól minden rendbe jön. Elég egy külső máz, amellyel le lehet festeni a kapu rozsdás zsanérját, s mindjárt megújul, nincs több elakadás, összeütközés, súrlódás. Hát nem, a szeretet nem külső máz, a szeretet nem fedőfesték. A szeretet helyreállít, a szeretet kijavít. Az *eltakar* talán itt nem is jó fordítás, hiszen azt akarom mondani, hogy a szeretet helyreállítja a sérült kapcsolatokat.

Péntek (november 2.)
Jó csendben várni az Úr szabadítására. JSir 3,26 (Lk 21,19; Lk 22,49–53; 2Kor 7,2–16) Jeremiás vagyok, már nagyon fiatalon láttam, hogy nem jó irányba megy a hazám sorsa. A nép vezetői felelőtlenek, nem tartják meg a törvényt, nem szolgálják a nép összetartását, a gazdagot a szegény ellen fordítják. Tudtam, hogy nem lesz ennek jó vége. Én szóltam, mégsem hallgattak rám, s most én is részesülök a felelőtlen vezetés következményeiből. Romba dőlt az ország, elviselhetetlen méreteket ölt az emberi szenvedés. Nincs több szavam, már nem annak van itt az ideje, hogy bűnöket olvassak a fejekre, már csak a néma bizalom tör fel a bensőmből: az Úr megszabadít, hiszem, várom.

Szombat (november 3.)
Én, az Úr, vagyok a te Istened, Izráel Szentje, a te szabadítód! Ézs 43,3a (2Pt 3,18a; 2Tim 2,1–5/6/; 2Kor 8,1–9) Én vagyok. Rajtam kívül nincs más. Szent vagyok, jelenlétem elviselhetetlenül fényes, látványom rettenet, nagyságom befogadhatatlan, több vagyok, mint amire valaha vágytál. Rajtam kívül nincs Isten, sosem volt, és nem is lesz. Én vagyok. Kiválasztottalak téged, hogy adjak valamit a világnak, amitől végtelenül több lesz, mint a puszta anyag. Magamat adom neked. Egészen kiszolgáltatottá lettem érted. A te Istened vagyok, Izráel, a te szented, egyetlened, a te szabadítód. Megszabadítalak téged, nem vagy többé „vak dióként önmagadba zárva”, megnyitom előtted a végtelent, megnyitom előtted önmagamat.

■ Románné Bolba Márta

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line**: www.evangelikuselet.hu. • **Hirdetésfelvétel**: hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség**: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor**: Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Tördelőszerkesztő:** Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu). **Munkatárs:** Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők**: Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adámi Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kendeh K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Prőhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó**: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás**: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja** a kiadó. **Terjeszti** a MediaLOG Zrt. **Terjesztési ügyekben reklamáció** a MédiaLOG ingyenes telefonszámán: +36-80/106-000 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

1 133130 212438